РІК ЗАЛОЖЕНЯ 1893.
"СВОБОДА"
"LIBERTY"
виходить три рази на тиждень
вівторок, четвер і суботу
накладом
„УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ"
83 GRAND ST., JERSEY CITY, N. J.
Всі листи, моні-ордери і чеки треба висилати на адресу „SVOBODA".

# СВОБОДА

ESTABLISHED 1893.
"SVOBODA"
"LIBERTY"
the Ukrainian Newspaper
published three times a week
Tuesday, Thursday and Saturday,
by Ukrainian National Association
at 83 GRAND ST., JERSEY CITY, N. J.
The best advertising medium.
Rates furnished on application.

Урядовий орган Українського Народного Союза — "SVOBODA" — Official organ of Ukrainian National Association.

РІК XXVI. ДЖЕРЗИ СІТИ, Н. ДЖ., вівторок, 16-го цьвітня 1918. Ч. 45. VOL. XXVI. JERSEY CITY, N. J., Tuesday, April 16, 1918. No. 45.

# АМЕРИКАНСЬКІ ВІЙСКА У БИТВІ З НІМЦЯМИ.

## Українське правительство протестує проти рішеня справи Бесарабії без його співучасти.

## Протижидівські погроми на Україні, в Галичині і Румунії.

## Німеччина буде жадати від Англії і Франції 100 біліонів марок военного відшкодованя.

## ВІСТИ З УКРАЇНИ.

(True translation filed with the Postmaster at Jersey City on April 15, 1918 as required by the Act of October 6, 1917.)

### УКРАЇНА ПРОТЕСТУЄ ПРОТИ ЗЛУКИ БЕСАРАБІЇ З РУМУНІЄЮ.

**Домагаєть ся співучасти в дотичних переговорах.**

АМСТЕРДАМ, 12. цьвітня. — **Вісти з Берліна доносять, що український премієр вислав до румунського правительства протест, в якім заявив, що Бесарабія є замешкала великим числом Українців та що укр. правительство контролює значну частину побережа Чорного моря у західній части Бесарабії. Тому українське правительство стоїть на становищи, що ОСТАТОЧНЕ РІШЕНЄ СПРАВИ БЕСАРАБІЇ НА МИРОВИХ ПЕРЕГОВОРАХ В БУКАРЕШТІ Є МОЖЛИВЕ ЛИШЕ ПРИ СПІВУЧАСТИ І В ЗГОДІ З ПРЕДСТАВНИКАМИ УКРАЇНСЬКОЇ НАРОДНОЇ РЕПУБЛИКИ.**

(Перед двома днями вісти з Букарешту доносили, що бесарабський сойм порішив був злучити Бесарабію з Румунією).

### ЖИДІВСЬКІ ПОГРОМИ В ГАЛИЧИНІ І НА УКРАЇНІ.

**Німці підбурюють населенє проти Жидів.**

НЮ ЙОРК, 13. цьвітня. — **В Галичині, на Україні і в Румунії відбувають ся грізні протижидівські погроми, які викликали і піддержують Німці,** як се доносять нині одержані тут телеграми.

**Сотки жидівського населеня вже змасакровано.** Телеграми доносять, що нечуваних насильств допускають ся в Німеччині і в Австрії на Жидах.

Протижидівська часопись „Дайтче Блестер", як доносить телеграма, домагаєть ся у своїй редакційній статі безпроволочного „виповідженя війни проти всіх Жидів".

„Прийшов час, щоби отверто виповісти війну жидівському народови", пише згадана часопись. Своє домаганє оправдує часопись тим, що „Жиди стоять в опозиції до цілий центральних держав".

В Монахії (Баварія), у Відни і в инших містах агітація проти Жидів з кождим днем зростає. Монахійська часопись „Наєсте Нахріхтен" заповідає, що рух проти Жидів буде по скінченю війни тривати дальше. На протижидівську агітацію одержано значні суми гроший.

У Відни ведуть провід у протижидівській агітації дві головні часописи.

Передівсім в Росії переслідованє Жидів є велике. Причиною переслідуваня є протинімецьке становище Жидів; вони є того переконаня, що їх національні права ніколи Німеччина не признасть.

## ЗМАГАНЯ НАРОДІВ до самостійности.

(True translation filed with the Postmaster at Jersey City on April 15, 1918 as required by the Act of October 6, 1917.)

### ЕСТОНСЬКА РАДА ЖАДАЄ ПРИЗНАНЯ НЕЗАВИСИМОСТИ ЕСТОНІЇ.

АМСТЕРДАМ, 13. цьвітня. — **Естонська Краева Рада в Ревалю,** як се доносить часопись „Берлінер Тагеблят", **ухвалила зажадати від Німеччини признаня Естонії независимою державою.**

**Рада ухвалила дальше, щоби Естонія заключила з Німеччиною як найтісніший політичний і економічний союз.**

## Справа Польщі.

(True translation filed with the Postmaster at Jersey City on April 16, 1918 as required by the Act of October 6, 1917.)

### НОВИЙ ПОЛЬСЬКИЙ КАБІНЕТ.

**Його утворено після нарад Поляків з Німцями, Австрійцями і Українцями.**

(Телєграма Бассета Дігби до „Дейли Нюс").

СТОКГОЛЬМ, 10. цьвітня. — **Вісти доносять про утворене нового польського правительства на місце кабінету Кухаржевського, який уступив був з причини признаня Холмщини Україні,** що стало ся на предложенє д-ра Кільмана, німецького міністра загр. справ, на мирових переговорах в Берестю Литовськім.

**В цїли полагодженя сеї справи відбули ся між Поляками, Австрійцями, Німцями і Українцями конференції, які тривали цілими тижнями. В тій цїли польські делегати приїздили до Відня і до Берліна, але всі протести і жаданя щодо спростованя границь** (Під спростованєм границь розуміють Поляки прилучене Холмщини до Польщі. — Ред.) **показали ся безуспішними.**

Найбільше інтересованим в успішнім полагодженю сеї справи був міністер фінансів в попереднім кабінеті, Ян Канти Стечковскі (колишний директор Краевого Банку), **Стечковскі маючи за собою попертє зі сторони німецького канцлєра Гертлінга, задержав свій уряд міністра фінансів і обійняв рівночасно уряд премієра кабінету.**

Прочі члени кабінету є під політичним зглядом безбарвні.

Найбільше звісний з поміж них **Стецькі, міністер внутрішних справ.** Він був колись членом думи і про нього говорять, що він не є неприхильно успособлений зглядом Росії.

**Міністер рільництва Дзержбіцкі** був передше членом тимчасової ради народової і яко спосібний та досьвідчений господар положив великі заслуги при зорганізуваню хлїборобського кредитового товариства.

**Міністер загр. справ, князь Януш Радзівіл,** є сином провідника в німецькім парляменті. Перебуваючи на своїх добрах на Волині, він дотепер не брав жадної участи в політичнім житю.

Міністром справедливости є **М. Гігербергер,** варшавський правник.

**Жадають прилученя частини Польщі до Німеччини.**

АМСТЕРДАМ, 12. цьвітня. — **„Забезпечене німецької позиції на сході є одним з головних інтересів Прусії і тому Прусія мусить домагати ся, щоби перед всіми иншими інтересами були рішаючі інтереси військові",** заявив др. Ессен-Гартруте, пруський міністер рільництва, промовляючи у вівторок в пруській палаті панів.

„Берлінер Тагеблят", який подає сю вістку, товкує заяву пруського міністра в сей спосіб, **що велика частина польської теріторії мусить бути додана до Прусії.** Часопись, обговорюючи сю справу, вказує на сильні політичні наслідки такого забору, „які кинуть Поляків політично в обійми Росії і спричинять для Німців на сході постійний осідок політичного неспокою, викликуючи у наших східних провінціях „ірріденту" і вічну польську небезпеку".

## НА ЗАХІДНІМ ФРОНТІ.

(True translation filed with the Postmaster at Jersey City on April 15, 1918 as required by the Act of October 6, 1917.)

### „БОРОТЬБА ДО ПОСЛІДНОГО", КАЖЕ ҐЕН. ГЕЙҐ.

**Французька армія спішить скоро і у великій силі на поміч Анґлійцям.**

ЛОНДОН, 12. цьвітня. — Ґенерал сер Доґлес Гейґ видав окремий розказ „до всіх жовнірів анґлійської армії у Франції і Фляндрії". Сей розказ звучить:

„Три тижні тому назад неприятель розпочав свої страшні атаки проти нас на 50-милевім боевім фронті. Його цілию було відділити нас від Французів, заняти пристани над каналом і знищити анґлійську армію.

„Помимо того, що неприятель кинув до боротьби 106 дивізій (1,484.000 людий) і не вважав на найбільші безоглядні втрати людського житя, він осягнув лише малі успіхи щодо своїх цілий.

„Се завдячуємо ми хоробрій боротьбі і самопосьвяті наших війск. Мені бракує слів, щоби виразити свій подив з приводу так сьвітлого опору, який ставили всі війска нашої армії серед найтяжших обставин.

„Богато між вами є вже умучених. Тим можу сказати, що побіда належить ся тим, котрі найдовше витримають. **Французька армія спішить скоро і у великій силі нам на поміч.** Нині нема для нас иншого виходу, як лише бороти ся до останку.

**„Кожде становище треба боронити до послідного чоловіка. Відвороту нема. З плечима, опертими о стіну, і вірою в справедливість нашої справи мусить кождий з нас бороти ся до кінця. Безпека нашої рідні і свобода людства зависять від становища, яке кождий з нас займе в отсій критичній хвилі".**

### НІМЦІ ПЕРЕВОДЯТЬ МАСОВІ НАПАДИ.

**Від 21. марта 110 дивізій брало участь в битві.**

ЛОНДОН, 12. цьвітня. — Урядовий звіт анґлійського головного штабу у Франції звучить:

„Через цілий день неприятель переводив масові напади на полудне і полудневий захід від Белель. Безнастанні напади у великій силі переводив неприятель без перестанку на цілім боевім фронті.

„Наші війска уступають поволи в напрямі Белель, зводячи завзяту боротьбу з неприятелем.

„Завзята битва відбуваєть ся також на прочих частях боевого фронту на північ від каналу Ля Басе, де неприятель осягнув деякі успіхи.

„На прочім боевім фронті не зайшли жадні важнійші зміни.

**„Поверх 110 німецьких дивізій брало участь у битві, яка розпочала ся дня 21. марта, а сорок з них були вже два або три рази у битві".**

### НІМЕЦЬКІ ВІЙСКА ЗДОБУЛИ МЕРВІЛЬ.

**Число полонених зросло на 20.000, а число здобутих гармат на 200.**

БЕРЛІН, 12. цьвітня. — Німецький урядовий звіт звучить:

„Наші побідні війска посувають ся наперед на фронті між Арментіє і Мервіль.

„Місто Арментіє здобуте. Гарнізон міста, окружений від півночи і від полудня війсками ґен. Беригарда і ґен. Штетена, зложив оруже по хоробрій обороні. Залога числила 50 офіцирів і 3.000 жовнірів. Разом з ними попало ся в наші руки 45 гармат, велике число машинових крісів, величезна скількість амуніції, одіжи і богато иншої военної добичі.

„На північний захід від Арментіє наші війска посунули ся в напрямі Белєль і Мервіль. Місто Мервіль здобуте.

„На боевім фронті по обох сторонах ріки Соми відбуваєть ся сильна перестрілка. Напади французьких війск на захід від Морель відбито з тяжкими втратами для неприятеля. В наших руках остало 300 полонених, які однак опісля згинули від гранатів французької артилєрії.

**„Дотепер одержані звіти доносять, що в битві коло Арментіє взято 20.000 полонених і здобуто 200 гармат.** Між полоненими находять ся один анґлійський і один португальський ґенерал.

### ЗАВЗЯТА БИТВА НА ЗАХІД ВІД АРМЕНТІЄ ТРИВАЄ ДАЛЬШЕ.

**Анґлійські війска здержали наступ Німців.**

ЛОНДОН, 14. цьвітня.—Урядовий анґлійський звіт звучить:

„В ночи і над раном прийшло до завзятої битви в околиці села Неф Еґліз. Наші війска задержали село у своїх руках. **Напади, які на тім фронті переводив неприятель, були дуже тяжкі, тому і його втрати були також дуже великі.** Нині розпочав неприятель нову боротьбу о здобутє сеї місцевости. Битва є в тоці.

„Нині рано перевів неприятель також наступ в околиці Белєль, але без успіху. Таксамо безуспішний був його напад в околиці Меррі.

„На північний захід від місцевости Мервіль розпочала наступ неприятельська піхота, але вона попала ся під огонь нашої артилерії.

„В околиці Альберт була незвичайно чинна артилерія неприятеля.

„На прочім фронті не зайшла жадна важнійша зміна".

### НІМЦІ ДОНОСЯТЬ ПРО ЗДОБУТЄ ТРОХ СІЛ.

**Коло Ст. Міґель перевели Німці напад на становища американських війск.**

БЕРЛІН, 14. цьвітня. — Німецький урядовий звіт доносить:

„Над рікою Лїс (на захід від Арментіє) наші війска після завзятої битви посунули ся дальше наперед. На полудне від ріки Дув війска ґен. Ебергарда заняли становища неприятеля коло Вульверґен і **взяли приступом село Невкерк,** відбиваючи сильний протинаступ анґлійських війск.

„Над вечером наші війска під командою ґен. Меркена здобули пасмо гір на захід від міста.

(Продовжене на стор. 5-ій).

## В Німеччині.

(True translation filed with the Postmaster at Jersey City on April 15, 1918 as required by the Act of October 6, 1917.)

**Німці домагають ся 100 біліонів марок відшкодованя.**

СТОКГОЛЬМ, 13. цьвітня. — Вісти доносять, що ряди прихильників резолюції, ухваленої дня 19. липня в німецькім парляменті в користь мира без заборів і відшкодованя, чимраз малїють.

Член клерикальної партії, Еммінґер, промовляючи на зборах своєї партії, заявив:

**„Німеччина мусить зажадати военного відшкодованя у висоті 100 біліонів марок (25 біліонів долярів), або й більше. Можна однак згодити ся, щоби Франція частину відшкодованя заплатила кольоніями, а Анґлія сирими матеріялами".**

Міністер фінансів в Саксонії, промовляючи на зборах промисловців, заявив, що війна не мусить покінчити ся конче приязним порозумінем, але її треба довести до побідного кінця. Він заявив:

**„Вороги Німеччини, які є відповідальні за продовжене війни, мусять бути приневолені заплатити за се готівкою. Не наша річ клопотати свої голови, відки вони візьмуть гроші на заплачене відшкодованя".**

Навіть соціялістична часопись „Форвертс" втратила надію, щоби правительство повернуло назад до свого давного становища.

**Німці плянують великий напад на мори.**

ЖЕНЕВА, 12. цьвітня. — В головних німецьких военних пристанях, а передівсім в пристани Кіль, панує великий рух. Вісти, які надійшли нині рано з достовірних невтральних жерел, доносять, що до пристаний прибувають для фльоти великі транспорти угля і амуніції.

## "SVOBODA" (LIBERTY)

the Ukrainian newspaper published three times a week: Tuesday, Thursday, and Saturday by Ukrainian National Association at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.

ESTABLISHED 1893

JOSEPH STETKEWICZ, Chief editor.
NICHOLAS D. WELYCHKO, Assistant editor.

ANDREW SAWKA, Business manager.

Entered as second-class matter March 30, 1911, at Post Office at Jersey City, N. J., under the Act of March 3, 1879.

| SUBSCRIPTION: | | ПЕРЕДПЛАТА: | |
|---|---|---|---|
| United States: | | в Злучених Державах: | |
| 1 year | $3.00 | на рік | $3.00 |
| 6 months | $1.75 | на пів року | $1.75 |
| 3 months | $1.00 | на 3 місяці | $1.00 |
| to Jersey City and to foreign countries: | | В місті Jersey City і за границю: | |
| 1 year | $3.50 | на рік | $3.50 |
| 6 months | $2.00 | на пів року | $2.00 |
| 3 months | $1.25 | на 3 місяці | $1.25 |
| Single copy 3 cents. | | Поодиноке число 3 центи. | |

За кожду зміну адреси платить ся 10 центів.

Адреса: SVOBODA, 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Число телефону 498 Montgomery.

Всі моні-ордери і чеки треба виписувати на адресу "Svoboda".
При висиланю замовленя належить долучити моні-ордер або чек.

За всі оголошення поміщувані в „Свободі" редакція не відповідає.


# З БІЖУЧОЇ ХВИЛІ.

(True translation filed with the Postmaster at Jersey City on April 15, 1918 as required by the Act of October 6, 1917.)

### Суперечка французького президента міністрів з австро-угорським міністром заграничних справ.

В перших днях сього місяця виголосив у Відни австро-угорський міністер заграничних справ граф Чернін промову, в якій сказав, що недавно мали вже зачатись мирові переговори між Австрією і Францією. Казав він, що Франція звернулась до Австрії з запитом, чи ся не пристала би вести мирові переговори. Тоді граф Чернін мав згодитись. але, казав, усе розбилось через те, що Франція домагалась від Німеччини провінцій Альзації і Льотаринґії.

Ґраф Чернін мав у тім свою ціль. Він знав, що народи Австро-Угорщини не хотять воювати проти Франції, отже він хотів сказати до тих народів, що і правительство Австро-Угорщини не хотіло, але французьке правительство його до того змушує, бо домагаєть ся, аби Німеччина віддала їй свої провінції, а прецінь обовязком Австрії яко союзника Німеччини є обороняти її, таксамо як Німеччина обороняла Австрію проти Росії й Італії.

У відповідь ґр. Черніновн сказав французький премієр Клємансо, що се неправда, що він говорив про мирові заходи Франції.

Однак французькі ґазети опісля піднесли, що такі заходи були, але зачались вони з австрійської сторони.

Тоді ґр. Чернін ще раз заявив, що таки Франція зачала мирові заходи і покликав ся на особи, які у сій справі приїздили з Франції до Швайцарії, додаючи, що він зовсім не встидаєть ся заходів для заключеня чесного мира і як би він дійсно зачав їх перший, то отверто би до сього признав ся.

На се знова відповів премієр Клємансо і сказав, що таки Австрія зачала мирові заходи та, що при тім була ще „висша особа від ґр. Черніна", яка признала домаганє Франції щодо Альзації і Льотаринґії слушним.

Ґр. Чернін дальше заперечив се.

Тоді французький президент міністрів Клємансо оголосив лист австрійського цісаря Кароля до брата його жінки Сікстуса у Франції, в якім він сказав, що „готов підпирати слушні домаганя Франції до Альзації і Льотаринґії".

Сі слова австрійського цісаря вправді не потверджували слів премієра Клємансо, бо лист говорить, що цісар Кароль „готов підпирати **слушні домаганя Франції до Альзації і Льотаринґії**", однак не говорить, які се домаганя він вважає за слушні, але в кождім разі вказували, що можуть бути якісь слушні домаганя Франції у сій справі, от хоч би наприклад зворот французької частини Альзації.

Одначе і се ґр. Чернін заперечив урядово. Він оголосив, що австрійський цісар писав дня 31. марта 1917, до свого шваґра Сікстуса, одначе се вже була відповідь на його письмо. І в тій відповіди, каже Чернін, цісар дословно так написав: „Я би підпирав з усіх сил домаганє Франції в справі Альзації і Льотаринґії, як би воно було слушне, але воно не є слушне".

На се вже з Франції не було жадної відповіди, лише ґазети заповіли, що Клємансо має ще инші листи.

Ґр. Чернін заповів, що виголосить промову дня 20. с. м., однак останні вісти подають, що він уступив, отже покищо та суперечка може вже на тім скінчить ся.

### Українські маніфестації в Галичині.

Часопись „Ль'Укрен" (виходить у французькій мові в Льозанні, у Швайцарії) в ч. 41. з 14. марта с. р. доносить, що в східній Галичині були дня 3. марта с. р. українські маніфестації з приводу заключеня мира українською народною републикою з осередними державами та влученя Холмщини і Підляся до України, а також за утворенєм української провінції в Австрії.

Поляки того дня робили контр-маніфестації по містах і спроваджували зі сіл польських кольоністів, яким платили дорогу і „експенси".

[redacted]

### Критична хвиля на західнім боевім фронті.

Від чотирох днів відбуваєть ся другий великий наступ німецьких війск, який вони розпочали на боевім фронті у Франції в околиці Арментіє.

Хоч наступ був переведений з великими втратами для Німців, то всеж таки осягнений ними успіх погіршив в дечім положенє армії аліянтів, а передівсім війск анґлійських, які старають ся всіми силами не допустити до того, щоби головні пристани і підстави анґлійської армії, міста Калє і Бульонь впали в руки Німців.

Наразі німецькі війска посунули ся на захід від Арментіє всего о 10 миль наперед. Безпосередною головною цілию їх теперішних воєнних операцій є занятє двох міст, Газбрук і Бетін, які є дуже важними осередками зелізничими. Занятє тих двох міст загрозило би в першій мірі упадком двох других головних міст, які є підставою опору анґлійської армії під теперішну пору, а іменно міст Іпр і Аррас.

Тому анґлійська армія постановила за всяку ціну удержати у своїх руках теперішну боеву лінію. Про се сьвідчить найліпше відозва головного команданта анґлійських війск, ґен. Гейґа, та вістка, що сильна французька армія спішить Анґлійцям на поміч.

Можливо є, що на сім боевім фронті прийде кождої хвилі до боротьби, яка щодо своїх розмірів і грози перейде недавну битву на схід від Амєн. Всі воєнві кореспонденти і всі урядові звіти вказують на те, що критична хвиля ще не минула та що в протягу кількох найблизших днів відограєть ся найстрашнійша битва в історії сьвіта.

Яку участь візьмуть у сій битві війска американські, телєґрами ще покищо не подають близших вістий про те. Треба однак припускати, що роля, яку відіграють тут — посередно чи безпосередно — американські війска, буде значна. Американські війска можуть взяти участь безпосередно, творячи передівсім резерву для анґлійських і французьких війск, або посередно, переймаючи від Французів часть боевого фронту.

# Вшехпольське фарисейство.

По вибуху війни в 1914 р. вшехполяки проголосили себе москвофілами, де вони тільки були. Отже було польське москвофільство в російській Польщі, або так званій „Конґресівці", в Галичині і навіть в Америці.

Вірили вшехполяки цареви і Миколі Миколаєвичеви, що відбудують Польщу.

Колиж ті стовпи, на які вшехполяки глядїли, вижидаючи спасеня, упали, вшехполяки ще не виріклп ся свого москвофільства. Вправді в поміч Росії вже богато не вірили, але не мали своєї політики, тож держали ся москвофільства. А як вже цїлком стратили надію на Росію, зачали залицятись до аліянтів. Вшехпольські висланці в Парижи і в Лондоні зачали бігати по міністерствах і просити о поміч. Представляли вони, що на Росію вже годі мати якунебудь надію, але натомісць можна мати надію на Польщу. І то не на якубудь, а на **„велику Польщу"**. Велика Польща — казали польські висланники — то надія Франції й Анґлії.

Однак у Франції і в Анґлії стрінулись вони з відмовою.

Провідникови вшехполяків, Романови Дмовскому, котрий пробував то в Лондоні то в Парижи, сказали, що се не можливе, з огляду, що польські землї є під Німеччиною й Австрією.

**Натомісць тоді англійська і французька дипльоматія звернула ся до Києва і показувала виразно, що відносить ся призно до української народної републики.**

Се вшехполяків дуже боліло і як могли так аґітували у Франції і в Анґлії проти приязної політики у відношеню до України. Колиж Україна була змушена большевицькими розбоями заключити мир з осередними державами, вшехпольська ґазета „Польоція", яка виходить в Парижи, написала так: **„Аліянти не хотіли нас слухати і замісць будувати велику Польщу взялись були будувати велику Україну, а тепер завелись на Україні"**.

Поминаємо се, що Польща є під Німеччиною і під Австрією, що власне не дає доступу аліянтам до Польщі. Однак і вся та Польща не вистарчає на „велику Польщу". **Польська дика претенсія сягала по чужі землї, — по землї українські, білоруські і литовські.** Отже в такий спосіб вшехполяки представляли собі будованє „великої Польщі". Поза тою Польщею, яка тепер є під окупацією центральних держав, вони забагали ще другої — з чужих земель. По війнї обі ті „Польщі" з польських і з непольських земель були би злучені в одну „велику Польщу" „од моржа до моржа" і справа скінчена.

Однак анї французькі анї анґлійські політики не занаполювали ся таким сьмішним пляном і ціла справа осталась тільки у вшехпольській фантазії.

* * *

Але вшехполяки ще й тоді не тратили надії на „велику Польщу" (може вже трохи були спустили з первісної „величини"!). Мали вони ще надію на свого ґенерала Довбор-Мусніцького, котрий мав під своєю командою польські війска в Росії і з ними пробував на Білоруси. Підчас большевицького божевіля і безладя він вспів зі своїм війском, якого мав з яких 50.000, заняти кілька білоруських провінцій і оголосив, що заняв їх для Польщі, розуміеть ся — для тої „великої Польщі".

Сим успіхом свого ґенерала вшехполяки в Парижи і в Лондоні страшно хвалились і представляли тамошним політикам, яке велике значінє має успіх вшехпольського ґенерала в Білоруси для цілої справи аліянтів.

Чи хто їм вірив чи ні, не знати, але в короткім часї показалась вшехпольська правда в цілій наготі.

**Дня 25-го січня с. р. сей вшехпольський ґенерал Довбор-Мусніцький підписав в Бобруйску на Білоруси умову з німецьким ґенералом фон Кульфеном, якою віддав ся йому разом зі своєю армією на послуги Німеччини.**

І так тріспа миляна банька, якою вшехполяки хотіли дурити французьких і анґлійських політиків. Показало ся їх фарисейство і разом з тим прийшов конець їх надій на „велику Польщу".

# Російська демократія і суверенність України.

(Київська „Боротьба", орґан Центрального Комітету Української Партії Соціялістів-Революціонерів, ч. 14, з 13. грудня 1917).

Коли ми, яко революціонери, думаємо про права людини, то ми ніяк собі не допускаємо, щоби сі права були нерівні: **Без ріжниці полу, віри, національности кожда людина має однакові громадсько-політичні права.** Коли одна людина має право вірити, як вона хоче, говорити, жити, де захоче, вибирати собі працю, професію і т. д., то такі права має і друга людина.

Нерівність прав людини утворював царат, старий режім, утворює буржуазія. І революція проти сього боролась і бореть ся, і проти сього бореть ся кождий справжний демократ.

Ми також думаємо, що всі національности мають однакові права на розвиток, на означенє свого місця в житю. Право національного самовизначеня має кожда нація. Вона влаштовує своє житє по своїй гуртовій волї; говорить своєю мовою, ходить в своїй одежі, жиє в своїй хаті, визнає свою свободу і свободу всякої иншої нації.

Коли ми за ними визнали право **самоозначеня**, то вже й хай собі означують ся, а втручатись в се діло — верх безтактовности: при чім же тут **самоозначенє?**

Право самоозначеня не допускає втручаня чужої волї, бо тоді вже буде не самоозначенє, а насильство. Через те саме ми не визнаємо нічийого права означувати нас; також не беремо на себе сьміливости означувати когось. В сім полягає великий культурний зміст свободи і права самоозначеня.

Через те на великоруських установчих зборах буде означуватись доля тільки великоруського народу, на українських — українського і т. д. І через те збори можуть бути тільки **суверенні**, а не які инші. Суверенність заперечуєть ся тільки буржуазією, тільки її імперіялізмом, себто політикою захвату инших народів, їх земель, їх праці і їх свободи.

Через те державне будівництво в Росії ми уявляємо так: Кожда зорґанізована національність **мусить виявити** свою волю. Виявити — се значить скликати демократично вибране представництво — установчі збори, котрі покладуть основи державного бутя народу.

Такі установчі збори мусить скликати і великоруський нарід.

Потім представники народів зїдуть ся на **конґрес народів** (по загально-російських установчих зборах) і утворять нове обєднанє — федеративну републику російську, причім на основі інтересів кождий нарід зробить якісь уступки на користь спілки і вийде новий союз вільних людий в житє.

Україна — демократична република, рівний член федерації, може також у себе зробити федерацію другого порядку (Крим, Бесарабія, Лївобережна, Правобережна, Кубань) в інтересах більшої свободи і самодіяльности частин.

Ми бачимо далї, що колись до російської федерації прилучить ся південно-балканська, австро-німецька, апенїнська, французька, пірінейська, британська, балтійська чи яка там ще.

Наш ідеал — демократична федерація Европи, всього сьвіта, а **шлях до сього:** через признанє, через **реалізацію** права самоозначеня кождого народу в житє, через самостійне виявленє своєї волі, **через суверенність кождої нації.**

Капіталізм має подібну тенденцію — синдикацію всього сьвіта, але **на шкоду** трудовим клясам і недержавним національностям. І ми, будучи послїдовними соціялістами, боремо ся за визволенє трудящих мас і експльоатованих національностий. І коли в **клясовій** боротьбі буржуазія забороняє нам всякі методи боротьби, закликаючи ріжними **насильницькими** і словесними способами до покірности і слухняства, то ми не зважаємо. Хиба буржуазія добровільно дозволяє нам страйки, бойкоти і т. д.? Очевидно, нї. Ми се право **виборюємо** і коли нам грозять диктатурою Корнїлова чи навіть Керенського, ми відповідаємо **диктатурою пролетаріяту.** З погляду буржуазії всякі наші методи боротьби є „незаконні". Таксамо ми ставимо і справу визволеня експльоатованих, гноблених національностий: яке значінє має диктатура пролетаріяту в нашій клясовій мові, таке значінє має **суверенність народу** в культурній.

Диктатура пролєтаріяту — се суверенїтет трудящих мас, суверенїтет народу — се диктатура нації над собою.

Инакше кажучи, „своєвільство", „самоправство". Щоб визволитись і влаштувати своє житє, треба виявити свою **волю.** Іменно: **свою волю,** а не бажанє раба, запобігливість і покірність ільота*), що слїзми та благанями, божбою та присяганями хоче добути милости пана. Свобідна людина — утверджує своєю волею своє **„я"** в житю. Також і нація, що вирвала ся з „тюрми народів".

Се не довподоби буржуазії — ми се добре знаємо, але хиба трудящі маси (чи її провідники), **демократія** може бути **проти** нашої свободи?

Нї.

А коли вона стає **проти** нашої свободи?

Значить — вона хоче панувати над нами.

Ми не визнаємо **унітарної** (централїстичної) держави і через те не визнаємо **„унітарних"** установчих зборів.

Чи може бути инший погляд на сю справу у послїдовного демократа, соціяліста? Не може, а тому спитаємо: кого представляє собою російська демократія в Росії, та демократія, що **не визнає в дійсности** права на самоозначенє инших народів?

Слуг російського капіталїзму/в його останній фазї — імперіялїстичній, і національно-гнобительській. А кого представляють демократи і соціялісти, що живуть на Україні, і з піною біля рота доводять те-ж саме: що нам права може дати тільки „учредительное собраніе" державно-пануючої нації? Ті, що ведуть безоглядну боротьбу проти нашого права самоозначеня, що доводять українському народови, що його долю буде означати не він, а хтось инший поза ним? Ті, що старають ся засліпити його національну сьвідомість, аби закріпити на Україні пановане великоруської імперіялістичної буржуазії? Буржуазії, що зі своїм царизмом і культуртреґерством вела український нарід до національної смерти?

Сі демократи представляють собою слуг великоруської буржуазії і несьвідомих ідеольоґів російського імперіялїзму, що губив нас до сього часу.

Ми мислимо, що суверенною частиною людського сьвіта є біольоґічна ґрупа — національність, яко окрема форма сьвіторозуміня, яко окремий спосіб боротьби за житє, окремий шлях розвитку і найлекша форма культурної творчости, яко прояв великої індивідуалізації здібностий для пристосованя до природи.

Революція розбила пута і випустила на волю всіх закутих: людину і національність. Розуміеть ся, що вийшовши з багна, людина і національність радісно озираєть ся, протирає очи і славить свою свободу, сонячне сьвітло, блакитне небо. Влаштовує своє житє **по своїй волї.** Хто проти сього?

Ми знаємо, що проти сього були Ніколай Романов, московське дворянство, буржуазія і через те вони держали в своїх руках батіг, щоб усмиряти непокірних. Хто проти свободи людини, чи проти свободи національности — се контр-революціонер. Невже коли ви вийшли з тюрми, то будете питати начальника тюрми, як вам улаштовуватись, де знайти посаду, з ким одружитись, яку купити одежину, яку страву їсти, яку ґазету читати?...

Невже ви, вийшовши вже не з Лукіянівки,*) а з „тюрми народів", будете питати про те, як же далї жити? Росії, яко „тюрми народів", нема; вязні вийшли на волю і мусять влаштувати ся в житю, самоопредїлити себе, бо вже начальник тюрми позбув ся сього права.

Росії-тюремщика, Росії, що була „соромом Европи", вже нема. Є вільні люди, є вільні національности, є вільні всякі гуртованя, спілки, ґруповання. Висший колєктив, що опредїляєть ся не юридичним статутом, не договором, а самою природою — нація — також вільна.

Я уявляю собі всіх вязнів **бувшої** „тюрми народів" вільними. Мусять вони не старцювати (жебрати), а взяти ся за упорядкованє свого житя. Мусять самоозначати ся! Се не право їх, а **неминучий обовязок,** бо не можнаж стояти на роздорожу, безрадно опустивши руки, шукаючи розтеряними очима стежки, питаючи про неї лолохливо у прохожих! Мусиш зібрати сили, перевести дух, і рушити вперед. Тюрма позаду, а зпереду широкий шлях, вільний степ, рідна стріха, близькі люди, що розуміють тебе, люблять, приймуть до гурту і підтримають...

Самоозначай ся і йди!

Ми розуміємо свободу яко свободу, а не яко централїзм і імперіялізм.

Російська буржуазія, розуміеть ся, „очень скучаетъ" за Донецьким басейном, за чорноземлею, за рудами, зелїзом, пшеницею, худібкою, за робітничим матеріялом, але що-ж зробиш, — така льоґіка свободи: революційні трудящі маси „почтительнїйше" повертають буржуазії білет в царство небесне, залишаючи собі „розвал", „анархію", самостійництво", землю, прибавочну вартість і инші „прикмети розкладу" на земли.

Український нарід не думає нікому, окрім себе, накидати свою мову і свою волю, своє бажанє жити по свому, орати свої лани, добувати хлїб насущний і годувати ним не тільки своїх дітий, а й панків з „Кіевской Мысли". Ми не будемо нікого ні українізувати, ні „прельщать" (вабити) благами своєї культури. А хто хоче добре по сусїдськи жити, нате руку на згоду, на пошану, на спільну роботу. Разом вийдемо на ниву соціяльно-політичного житя: орати — ви на своїй, а ми на своїй земли.

Для досягненя спільного інтересу — руку на згоду, на **федерацію!** І заключимо сю спілку на вік-віки, шануючи незалежність **кождого** з нас.

Так ми розуміємо федерацію. Потреба її виникає з обопільного інтересу, а не з **милости** одного і **покірности** другого. Через те виявити свою волю український нарід може на своїх установчих зборах, а московський на своїх. Коли ви визнаєте рівність національностий перед правом, то ви мусите визнати рівність в прикметах їхніх установчих зборів. Російські установчі збори суверенні? Також суверенні і українські установчі збори!

Признаючи **нічим необмежене** (се і значить суверенне) право кождого народу на самовизначенє, **ми льоґічно** не визнаємо свого права визначати долю якомусь иншому народови. Коли ми поїдемо на російські збори, то яке ми маємо право накидати свою волю Великоросам, Бурятам, Грузинам, Фінляндцям, Лотишам? Нас буде, скажемо, 100, а їх 20. Ми своєю більшостию можемо „примусити" їх жити самостійно, а вони, так скажемо, сього не хочуть, або навпаки. Яке ми маємо право на се?

А російська імперіялїстична демократія і її підголоски на Україні мислять, що **суверенна тільки російська імперія в теперішнім складі.** Можна зрозуміти, коли не виправдати, що російська буржуазія і демократія пройняті одною думкою, що вони самоозначували ранійш усяких інородців, збирали їх до купи, збираючи „русскую" землю, і виробили собі психольоґію збирачів, панів, просякнутих містичними ідеями і місіянством, обіцянками „спасти міръ" і неумінєм зробити порядок у себе, — се зрозуміло, але не зрозуміло се у народів гноблених, що нікого не мали спасати, ратувати окрім себе, що ледви дихали під буржуазним гнетом і самодержавним батогом. Як у сих народів виробила ся психольоґія їх гнобителів?

І коли звичних панувати ми **розуміємо,** а тому йдемо своєю дорогою, то сим треба **вибачити** і... також іти своєю дорогою. Так їх учено.

„Руссоцентризм" або — поза російською **державою** ніяких катеґорій самоозначеня нема — ми відкидаємо. Думаємо, що як всяка людина, так і всяка національність не тільки має право самоозначеня, але й має обовязок проводити своє самоозначенє на ділі в житє.

Українські установчі збори є суверенні — так ми говоримо, стоячи на позиції несхибленого демократизму, так говоримо в імя свободи, і права трудящих мас, опредїляти своє місце в житю. І так говоримо в імя соціялізму, який у житє можна проводити на Україні, коли не можна на території російської імперії.

Щоб проводити соціялізм у житє треба певної культурности, треба дати максімум творчого продукційного напруженя, а се даєть ся при умові вільного національного розвитку, простих (прямих) лініях думаня і сьвіторозуміня, що надбані протягом довгого часу в національности. Культурні уми поступової демократії се давно розуміють і через те в програму соціялїстичної творчости давно поклали нічим необмежене (значить — **суверенне**) право кождої національности на самоозначенє з усіми льоґічними висновками з сього. І коли український нарід може виявити свою волю, самоозначати себе тільки **суверенно, то в непризнаню нашої суверенности є небезпека: непризнаня нашого права на самоозначенє!**

На підставі висше означених міркувань можна припустити, що руссоцентризм явить ся ворогом нашого означеня, а тому ми, українська соціялїстична демократія, напружимо всі наші сили в боротьбі з імперіялїстичними концепціями „самовизначеня", щоб довести наш нарід до суверенних установчих зборів України і щоб утвердити на них волю трудящих.

**М. Шаповал.**

*) Ільот, гельот — невільник, людина без жадних прав.

*) Лукіянівка — тюрма в Києві.

**ЩО ДОБРЕ, те само хвалить ся. Тому „Свобода" ніяк не може хвалити сама себе, бо дехто сейчас подумав би: „Хвали мене роте, бо тя роздеру". Але найліпше сьвідоцтво „Свободі" дають її читачі. Хто раз почав передплачувати свою ґазету, той вже її не кидає.**

**В кождій українській хаті повинен находитись календар Українського Народного Союза, який коштує тільки 50 цнт.**

Марко Скритий.

### КОЛИ ВЕСНА НАЗАД ПРИЙШЛА...

**Коли весна назад прийшла,**
**Землю щоб відсьвіжити,**
**І всьо, що є, то всьо встає,**
**Щоби знова віджити —**
**То як менї співать про те,**
**Що нищить і палить;**
**То як менї любити се,**
**Що ріже і болить?...**

* *

**Щасливий я, що та земля,**
**Де я родив ся й жив,**
**Поросла цьвітами знова**
**Й готовить ся до жнив..**
**Тож про весну я вже, про рай**
**Співаю пісню мою,**
**І свій привіт у рідний край**
**Буйним я вітром шлю...**

# Українська республика.

Те, про що мріяли й за що бороли ся протягом століть цілі поколіня української інтелігенції й суспільности, стало фактом: універсалом Центральної Ради з дня 20. листопада Україну проголошено вільною Народною Республикою. Акт Центральної Ради відновив загублену в історичній мандрівці українського народу українську державну традицію, і на полудневім сході Европи постала, як два з половиною століття тому, нова держава — Україна. І як тоді, за часів Хмельниччини, так і тепер нову державу створила могутна стихія народного руху до національного й соціяльного визволеня, і дальше істноване новонародженої републики оперте на самім народі, що викликав її до житя.

Історія повторила ся. Але вона ніколи не повторюєть ся з цілковитою подібностию. Тоді, два з половиною століття тому, народний рух теж викликав до житя українську републику, але тодішна република опирала ся не на весь нарід, тільки на пануючу соціяльну клясу — козацтво, і при кермі тої републики став знов же не весь нарід в особі своїх признаних представників, а тільки одна ще вузша між козацтво кляса — кляса козацької старшини. Соціяльні жаданя широких народних мас було зігноровано, і нарід скоро зробив ся байдужим до власного твору. Се привело до загибели української держави, і тільки тепер, по двох з половиною століттях, вона виринає знову, але вже в цілком відмінній формі. Виринає в формі републики демократичної, народної, опертої на соціяльних потребах і жаданях широких працюючих мас, яко вислів сих потреб і жадань, і доля її віддаєть ся до рук сих самих мас. Се дає нам запоруку красшої будучности для теперішної Української Републики, ніж та, котру мала република Хмельницького.

Для нас, українських соціялістів-революціонерів, історичний акт Центральної Ради з дня 20. листопада є здійсненем одного з найважнійших постулятів нашої партійної програми. Ми ніколи не представляли собі ідею української державности, як і взагалі ідею державности, самодовліючою ідеєю, котрій мусить бути підпорядковано все инше і сим ми відріжняємо ся від наших буржуазних т. зв. самостійників. Але борючи ся за соціяльні інтереси трудящих мас, і зокрема великої кляси українського селянства, ми завше були переконані, що власне з тих інтересів трудящих мас випливає постулят демократичної української держави, котрого здійснене є одною з найважнійших передумов для осягненя тих цілий, до яких ми змагаємо в нашій клясовій боротьбі. Тому з великою радостию ми зустріли день, коли впали пута національної неволі з нашого народу, і перед ним відкрила ся широка дорога соціяльного розвитку й поступу.

Не без труднощів і боротьби зявив ся на сьвіт акт Центральної Ради, проголошуючий Україну вільною републикою. З боку навіть щирих приятелів українського народу, представників инших народів, заселюючих Україну, ми чули голоси про те, що сей акт зявляєть ся передчасно, що се є ніби узурпацією прав Українського Установчого Зібраня, котре єдино правосильне рішати про форму державного устрою України. Але ми були переконані, що акт, виданий Центральною Радою, є під сю хвилю історичною конечностию. Ми ніколи не дивили ся на Установче Зібране, як на інституцію, котра компетентна по своїй волі розвязувати незалежно від нікого й нічого соціяльні проблєми. Революція створює нове відношене соціяльних сил, а разом з тим і нові правні норми, що відповідають зміненим соціяльним відносинам і сю зміну санкціонують. Соціяльна й правна творчість відбуваєть ся в процесі революційного руху мас, завданем же Установчого Зібраня є по скінченю революції дати завойованям революції остаточну всенародну правну санкцію й пристосувати їх одно до одного. Ідея української демократичної републики за останні часи стала вповні дозрілою ідеєю серед українського народу. Серед найріжнійших верств і кругів се гасло дістало повне признане, і звідусіль несли ся до Центральної Ради заклики перевести се гасло зі сфери всенародної сьвідомости в сферу правної реальности. Також і фактичний стан річий, який створив ся на Україні, цілком відповідав тому, що є змістом понятя української демократичної републики. Не було ніякого сумніву, що коли би в сій хвилі було скликане Українське Установче Зібране, то першим актом його був би акт проголошеня України вільною демократичною републикою. І Центральна Рада пійшлаб проти інтересів представленого нею народу і проти непереможного історичного ходу подій, колиб не дала правної санкції тому, що вже нині істнує і у всенародній сьвідомости і фактично.

З другого боку, останні події поставили Україну, разом з цілою Росією, в становище безвластя й цілковитої анархії в найгіршім розуміню сього слова, в становище, яке загрожує самим основам народного добробуту, а з політичного боку створює можливість реакційної военної диктатури або иншої форми реакції в Росії, під гнетом якої можуть загинути всі здобутки революції на Україні. Треба було створити на Україні авторитетну владу, яка сталаб революційно-організуючим центром для українських народних мас і дала би країні порядок; треба було запалити маси огнем нового ентузіязму і сим скупчити їх довкола сеї власти, аби демократія України, зорганізована й міцна, могла не бояти ся всяких замахів на її революційні здобутки, а в разі потреби відперти сі замахи. Сею авторитетною владою на Україні силою річий стала Центральна Рада, яко революційний тимчасовий парлямент України, а ентузіязмуючим і організуючим маси гаслом могло бути тільки гасло утвореня нового політичного й соціяльно-економічного ладу на Україні.

Соціяльні потреби мас, задоволеня котрих вони чекали від революції, не були нею задоволені з огляду на опозицію російської буржуазії. Маси зневірили ся в революції і почали самі забирати собі ті соціяльні блага, котрі мусіла їм дати революція. Натурально, що се робило ся в незорганізованій формі й вносило в країну безлад і анархію. Потрібно було, щоб революційна влада втрутила ся в сей процес і надала йому зорганізовані й нешкідливі для народного господарства в цілости форми. Але центральна влада не могла се зробити з причин уже згаданих, до того-ж вона втратила всякий авторітет серед населеня. Центральна Рада здавна стояла на позиції негайного задоволеня невідкличних потреб народних мас, але всякі заходи в сім напрямку паралізували ся з Петрограду. Треба було, щоби влада Центральної Ради була цілком і фактично й юридично суверенною, не потрібуючи ніякої санкції згори. Сю суверенність могло дати тільки проголошене України вільною републикою. Се розвязувало руки українській центральній владі, і ми бачимо, що разом з проголошенем републики універсал Центральної Ради встановляє також цілий ряд найбільше нагальних соціяльно-економічних реформ.

Такі були причини, що привели до останного історичного універсалу. Чули ся ще голоси з боку неукраїнської демократії про те, що сей акт може збільшити центробіжні стремління на Україні і остаточно привести до відділеня України від Росії. Ми, українські соціялісти-революціонери, є федералісти, і Центральна Рада також ясно й виразно стоїть на федералістичній позиції. Ми вважаємо, що федерація є висшим типом співжитя народів, ніж сепаровано-державне істноване їх.

З сеї причини ми будемо змагати до встановленя федеративного звязку між вільними републиками, збудованими на місци бувшої російської імперії, а не до пірваня всякого звязку нашої републики з иншими. Але ми не ховаємо від себе тих труднощів, які можуть зустрінути ся при переведеню в Росії правдивого федеративного принципу. Скок від абсолютистично-централістичної імперії до федеративного союза вільних демократичних републик не є легкою річию. Будемо надіяти ся, що вдасть ся сей скок зробити, і до сього приложемо всі наші сили. Тут потрібна щира допомога демократій усіх націй Росії, а особливо демократії московської. Бо остаточно не від універсалу Центральної Ради, а від того чи иншого поступованя живих сил московської нації залежить, чи Росія відразу перетворить ся в федерацію вільних републик, чи ще попереду пережие довший чи коротший період самостійного державного істнованя кождої з сих републик. Будемо змагати до того, щоб сього періоду не переживати але будемо також готові й до нього, коли він з тих чи инших причин стане перед нами як історична конечність.

З днем 20. листопада Україна вступила в нову добу своєї історії, добу вільного державного істнованя. Завданем дня є нині зміцнене нового ладу в нашім краю, зміцнене молодої Української Републики. До сього нині довинен приложити всіх сил український нарід, а особливо демократичні його верстви. Бо Українська Народна Република — се передівсім завойоване української трудової демократії.

(„Боротьба", ч. 14, з 13. грудня 1917).

# Що робило ся в Петербурзі.

### Попередний час.

Про бунт „большевиків" є чимало звісток, тільки ті звістки дуже обривчасті і часом суперечать одна другій, або й просто виходять неправдиві. Через те ми, для охочих знати, „як воно саме було", перекажемо, по порядку, тільки звістки зовсім певні, звязавши їх до купи.

Одначе перше всього слід сказати, що-ж воно таке — „большевики"? Звісно, більшість людий, котрі читають газети, — знають, що таке і большевики, і меньшевики, а богато людий зовсім того не знають, бо хоч на мітінгах оратори мов би „все" порозказували, а виходить, що не все; може якраз про найпростійші річи богато хто й не знає, хоч і бував на мітінгах, бо трудно відразу все зрозуміти. Нам трафлялось отсе й недавно чути від одного чоловіка, ще й городянина, міщанина города Гадяча, як він казав, що „большевики" — се „больші, богаті пани, найбільші буржуї". — От вам і „знають"!...

Тимчасом „большевики" — се не „великі" і не малі пани, а се назва одної партії соціялістів (себто таких людий, котрі хотілиб улаштувати житє людий на основі громадській). Між соціялістами є соціял-демократи і соціял-революціонери. Соціял-демократи поділились на зїзді 1903 р. на дві части, партії, — соціял-демократів „большевиків" (себто котрих на зїзді було більшість), і соціял-демократів „меньшевиків", — котрих було меньше.

Тепер слово „большевики" вже відійшло від свого давного значіня; воно значить щось зовсім нове. В самий останний час „большевики" виявляють свою думку тим, що вони не признають тимчасового правительства, вимагають, щоб усю власть було віддано Совітам робочих і салдатських депутатів; большевики стоять за те, щоб зараз було припинено війну. От сим останним вони привернули до себе богато салдатів, котрим війна дуже вже осоружилась!...

Є ще і „крайнійші" від „большевиків", нібито партійні люди, „анархісти", себто такі, котрі не признають ніякої влади і ніякого ладу; вони вважають, що кождий може робити, що сам знає. Нема для них ніякого, нічийого права.

Найвизначнійші ватажки у большевиків — Ленін і Троцький. Вони називали міністрів-демократів зрадниками народу, котрі нібито запродались „буржуям", себто тим людям, що мають достаток і „не дбають за простий, робучий нарід".

Большевики вже раз виступали, літом, у Петербурзі, проти тимчасового правительства; хотіли оружною силою відібрати у нього владу і забрати собі. Та їх тоді швидко припинили. Хоч все таки на улицях у Петербурзі пролила ся кров...

Тепер знов ходили чутки, що большевики думають виступити „на улицю"; однак потім ті чутки затихли... Можна було думати, що большевики ще пождуть, бо незабаром буде учредітельне зібране, влада тимчасового правительства скінчить ся — і житє пійде якимсь иншим ладом...

Аж ні!... Надійшли турботні телеграми, що в Петербурзі бійка...

Що-ж саме стало ся?

Трафило ся, що на 3. грудня 1917 р. був призначений зїзд Совітів робітничих, салдатських і селянських депутатів. Той зїзд зараз же „розколов ся"; депутати-селяни його покинули; отож від них була телеграма з Москви, що селяни від зїзду відкаснулись — „через те, що взяли гору большевики", від котрих ніякого ладу не можна сподіватись. В тій же телеграмі говорило ся, що „хоть большевики обіцяють народови волю і землю, та се брехня!"

Взявши гору на зїзді Совітів і привернувши до себе салдатів, петербурський гарнізон, большевики „вийшли на улицю". Заняли найкрасший будинок царський, Зимний Дворець (Зимову Палату), де поміщав ся міністер Керенський (тільки Керенського вже тоді не було в городі, — він виїхав).

Потім большевики заняли Маріїнський Дворець. Туди саме зібрав ся „Совѣт Республики", — установище на зразок Державної Думи; там виборні від усяких партій — окрім большевиків (котрі не хотіли там бути), збирались і обміркували державні справи.

Хто вже був з висших урядовців у Маріїнському Дворці, тих арештовували, а инших перестрівали і декого випускали, а декого теж забирали. Членів тимчасового правительства, кого запопали, відвели в Петропавловську кріпость.

На улицях счинила ся колотнеча, бо не все військо привернулось до большевиків; отже між тими й тими виходила суперечка з усякою стріляниною. Большевики захопили бровировані (панцирні) автомобілі, на ріці Неві стояв прихильний до них корабель „Аврора", з котрого матрози стріляли з гармат по Зимному Дворцю та по инших найкрасших будинках на Набережній.

Повідомляють телеграми, що Керенський стоїть з частиною війска під Петербургом, у городку (місточку), що зветь ся Гатчина, в дворці, де проживав колись цар Александер III. Була телеграма, що Керенський уже „взяв Петербург", себто подолав большевиків, — та хто зна, чи се так, бо між війском ще йде всяка нарада. У тих військових „Совітах", що є при кождій армії, ще міркують, як саме треба зробити, як ставити ся до большевиків.

У Москві большевики теж починали повстане і були захопили царський дворець, Кремль; та вже є певна звістка, що Кремль у них відібрано і що взагалі перемогло те військо, котре прихильне до тимчасового правительства.

Правда, що й тимчасове правительство не богато доброго зробило. Його міністри міняли ся мало не що дня і не встигали навіть розглянути ся у справах свого міністерства; не могли вони дати ладу і всій великій державній справі, при тім лихови, яке внесла з собою нещаслива війна у все житє наше; не показали вони великого хисту і в поведеню з чужими державами, тай з народами в своїй державі. Та всеж не слід руйнувати тимчасового правительства, та ще перед учредительним зібранем. Колиб узяли гору і владу большевики та їх спільники анархісти, то зірвалиб вони і учредительне зібране, бо в нім мають зібрати ся заступники всіх партій, а большевики бояли ся, що в учредительнім зібраню можуть взяти гору „буржуї", бо большевики навіть і дрібних селян власників звуть „буржуями", — отож і не погодили ся з селянами на зїзді Совітів.

Про те, як живеть ся тепер у Петербурзі, доходять, у листах від осібних людий, такі вісти, напечатані в газетах:

„Деяких міністрів повипускали (Прокоповича, Гвоздьова), бо того домагались соціял-демократи меньшевики і соціялісти-революціонери. Перед випусканем міністрів допитували ся, що вони робили, бувши членами тимчасового правительства. Всюди стоять большевицькі машинові кріси та військові ватаги. Тут сподіваються ся, що большевиків подолають; а після того ждуть повороту — назад... Надходять найтяжчі дні революції — і будуть вони, на нещасте, кроваві!"

Отаке пищуть люди з Петербурга до кревних... Не красші вісти і в газетах, та то біда, що й газет нема — їх позакривали.

У инших городах теж не спокійно, та є надія, що буде якийсь лад.

(„Газета Гадяцького Земства").

# Подрібний виказ жертв з „Українського Дня“.

(Дальше).

## DERBY, CONN.

З ПУШОК: Текля Семчишин 27.63, Анастазія Вучаста 24.95, Анна Євчук 20.29, Анна Журав 19.21, Марія Горбаль 15.12, Параска Пищук 15.10, Катерина Князевич 15.06, Марія Євчук 14.43, Александра Пелех 14.20, Анастазія Тульовська 12.31, Ярослава Дзядик 12.06, Марія Журав 12.01, Мілька Томцьо 11.94, Анна Томцьо 11.85, Катерина Журав 11.61, Анастазія Шкурат 11.53, Ольга Дзядик 11.06, Анна Дутко 10.26, Ева Дзямба 10.00, Марія Василькевич 9.57, Наталія Пелих 9.45, Михайло Марчак 9.18, Анна Гербаль 9.07, Марія Хвалик 7.47, Марія Ярош 6.76, Югаска Вабуда 6.61, Анна Хвалик 6.40, Богдан Пелех 6.22, Анна Мадзік 5.97, Ева Мадзік 5.81, Текля Несторська 5.58, Анна Дутканич 5.49, Ольга Горбаль 5.17, Марія Глива 5.10, Володимир Гумецький 5.10, Текля Старанчак 4.59, Іван Жук 4.48, Марія Ханас 4.38, Дмитро Старинчак 4.32, Петро Глива 4.16, Анастазія Махняк 3.95, Текля Махняк 3.88, Теодор Михальчук 3.86, Анна Шкурат 3.76, Яків Марчак 3.60, Василина Євчук 3.52, Пелягія Шкурат 3.52, Юлія Дзядик 3.32, Стефанія Дзядик 3.11, Марія Дзядик 2.62, Юлія Смий 2.39, Александра Гумецька 2.24, Гаврило Дзядик 1.80, Мирослав Горбаль 1.27, Андрій Горбаль 1.20, Пап 1.00, Андрій Фринкович 1.00, Кляпцко 76 ц., Клюк 37 ц., Шмід 36 ц., Ментон 35 ц., Журав 29 ц., Смий 21 ц., Деиован 20 ц., Сильвестер 17 ц. НА ЛИСТИ: Василь Угач 14.53, Александра Пелех 11.00, Марта Томко 10.00, Теодор Михальчук 3.53, Михайло Марчак 2.20. ЖЕРТВУВАЛИ: Петро Іищук 3.00, Василь Вовчук 1.60. — Разом ........ $503.10

## MINNEAPOLIS, MINN.

З ПУШОК: Марія Готра 26.84, Юлія Стефанюк 22.?7, Анна Сигін 21.52, Марія Процай 17.20, Юлія Пастушенко 16.69, Катерина Масара 16.56, Юлія Грубрин 16.08, Мазлин 16.07, Анастазія Щербан 15.85, Анна Кацюба 15.57, Юстина Гремалюк 15.40, Марія Попко 15.16, Марія Готра 13.39, Анна Козак 12.73, Ольга Гакалов 11.55, Іван Шмигановський 10.12, Сильвестер Рехлій 9.81, Параня Бойко 9.75, Марія Чучман 9.58, Яків Грубрин 8.78, Анна Петрунечова 8.75, Параня Кацюба 8.07, Григорій Федушко 8.00, Марія Руденька 7.42, Анна Шкварок 7.32, Осип Переймибіда 7.24, Ольга Прьймак 7.24, Марія Яремчук 6.78, Маланка Мельник 6.69, Іван Горбов 6.65, Н. Н. 6.59, Олекса Галіщук 5.22, Антін Зубрицький 5.16, Василь Вальчук 5.06, Василь Польковник 5.03, Н. Н. 4.85, Онуфрій Кузяк 4.61, Параня Фігура 4.30, Олена Красновська 4.27, Франціїшка Шкварок 4.21, Н. Н. 4.08, Іван Луковецький 4.04, Марія Лико 3.90, Анастазія Шепко 3.58, Юстина Щербан 3.50, Юлія Крупич 3.16, Михайло Гудзуватий 3.15, Марія Угринчук 2.99, Миколай Готря 2.95, Настя Пікула 2.80, Марія Кіт 2.60, Катерина Шарек 2.53, Павліна Шабатура 2.31, Василь Николишин 2.09, Варвара Руденька 2.05, Ірина Бойчук 1.98, Дмитро Кемсері 1.40, Михайло Блажко 75 ц., Григорій Федушко 75 ц., Н. Н. 46 ц., Ксеня Парій 34 ц., Василь Кедич 32 ц., Н. Н. 31 ц., Анна Пелих 5 ц. ЖЕРТВУВАЛИ: Іван Білінський 1.00, Іван Шабатура 1.00. З представлення У. Д. Пр. тов. ім. Тараса Шевченка 10.43. — Разом ........ $500.00

## WATERBURY, CONN.

З ПУШОК: Марта Профітко 36.58, Марія Воробіль 31.98, Гілька Суптельна 30.36, Катерина Данилюк 28.46, Марія Гаврилишин 20.75, Петро Мораль 18.26, Анна Гаврилишин 16.10, Андрій Хібала 15.29, Текля Демянович 14.93, Михайло Глухий 14.25, Петро Микусь 12.62, Иосиф Чорняк 12.20, Пилип Шмігельський 10.07, Марія Щиркот 8.84, Анна Ксенич 7.66, Сем. Фріпький 7.53, Федір Мороз 7.48, Ч. Валітус 6.75, Михайло Навроцький 6.62, Василь Корчовий 6.57, Волод. Демянович 6.20, Дмитро Масний 5.75, Василь Нэдопта 5.59, Микола Мельничук 5.59, Анна Дзямба 5.58, Марія Глус 5.38, Петро Лущ 4.65, Франко Юрів 4.63, Михайло Павлічак 4.59, Микола Угняк 4.35, Пилип Ячмінський 4.17, Анна Кейдяк 3.73, Василь Руданич 3.46, Гринько Орлюк 3.36, Іван Зубек 3.27, Прокоп Федишин 3.00, Данило Дмитерко 2.96, Федір Юрій 2.89, Дорка Вислоцька 2.80, Марія Феленчак 2.77, Дмитро Марків 2.74, Гр. Кладик 2.64, Кирило Ільків 2.40, Михайло Кладик 2.40, Анна Рибайло 2.35, Климентин Когут 2.04, Стефанія Демянович 1.87, Василь Століяр 1.54, Михайло Яців 1.22, Анеля Нестор 1.17, Ліна Воз 1.08, Ольга Демянович 1.00, Пилип Кантор 98 ц., Дмитро Ксенич 96 ц., Ева Демянович 92 ц., Йосиф Яців 87 ц., Матій Жалобський 45 ц., Рузя Ксенич 32 ц. НА ЛИСТИ: Дмитро Доморецький 26.75, Дмитро Демянович 13.80, П. М. 13.60, Михайло Кладик 9.80, Йосиф Мацьборський 1.50. Місцеві видатки 15.50. — Разом ........ $471.62

## BUFFALO, N. Y.

### Black Rock.

З ЛСТ: о. Іван Ортинський і Михайло Лукач 80.65, Зофія Свирдун і Марія Фабіян 17.85, Олекса Турчин і Павло Лозинський 16.00, Віра Лозинська 10.50, Анна Гузій 10.10, Катерина Гаравус 8.25, Михайло Костецький 7.00, Стефан Лозинський 3.00, Стефан Гаравус 2.10, Анна Котелець 1.25. З ПУШОК: Михайло Костецький 11.61, Стефан Лозинський 4.39, Михайло Кулик 3.46, Віра Лозинська 2.30, Олена Турчин 50 ц., Анна Котелець 25 ц. Від о. Йосифа Боярчука, Торонто, Онт., Канада 20.00.

### East Buffalo, N. Y.

НА ЛИСТИ: Іван Шаровський і Стеф. Скрип 12.00, Михайло Бах 10.50, Гарасим Дисик 6.50, Пелягія Стойкевич і Ольга Дисик 6.00, Адам Стайцер 4.05. З ПУШОК: Стеф. Скрип і Юлія Шаровська 7.06, Гарасим Дисик 6.32, Микола Сиайчук 4.90, Ів. Шаровський 3.50, Михайло Гах 3.45, Пелягія Стойкевич і Ольга Дисик 3.40, Мар. Сиглова і Анна Блакита 1.93, Матвій Лютий 1.70, Ева Паньків 1.44, Параска Шаланська 1.39.

### North Tonawanda, N. Y.

З ЛСТ: Іван Турецький і Михайло Миханець 34.75, Антін Федорович і Іван Богдан 7.70. Разом 42.45. Розхід 30 цнт.

### Lackawanna, N. Y.

НА ЛИСТУ: Петро Найда 3.00, Іван Стадник, Григорій Мельник, Іван Концевич, Михайло Либа, Михайло Ганиць, Іван Швайкус, Іван Казіків, Михайло Кравчишин, Стефан Маняк, Василь Онукевич, Василь Фургала, Андрій Котович, Павло Концевич, Микола Буката, Антін Галинський, Онуфрій Степків і Микола Кравчишин по 2.00, Андрій Горішний, Михайло Бойко, Тома Андрущак, Михайло Коверко, Стефан Бахурський, Михайло Гаврильчак, Теодор Теребович, Олекса Дзіндзюристий, Яцко Лісний, Іван Качмар і Микола Когут по 1.50, Михайло Мурочко 1.25, Іван Гавдун, Іван Вайда, Юрій Козак, Теодор Концевич, Михайло Шаравага, Іван Процко, Іван Лучинин, Олекса Кравчишин, Василь Губчак, Михайло Качмар (мол.), Іван Романишин, Юстин Шмирко, Василь Турина, Антін Сигитій, Іван Косцельний, Михайло Феник, Петро Самардак, Андрій Кость, Григорій Налепа, Михайло Спалюх, Антін Сидор, Микола Костів, Пилип Назарук, Петро Василів, Микола Карачук, Анна Манько, Адам Фляк, Григорій Фляк, Пелягія Михайлишин, Микола Михайлишин, Василь Панчишин, Іван Чепіль, Стефан Куліковський, Іван Бафбух, Андрій Манько, Стефан Слабик, Стефан Самардак, Михайло Шмирка, Микола Мазурчак, Іван Матіїв, Віктор Самардак, Петро Лотоцький, Стефан Зальопаний, Іван Матковський, Антін Голинський (Мих.), Павло Місевич, Іван Рей, Пилип Стробич, Дмитро Чепіль, Стефан Гірняк, Іван Рудик, Павло Карачук, Стефан Левіцький, Василь Коззк, Іван Різник, Климко Потилицький, Олекса Ткач, Михайло Качмар (стар.), Стефан Піцюра і Н. Н. по 1.00, Антін Вербіцький 75 ц., Петро Стадник, Василь Сорока, Йосиф Кошок, Данило Стасів, Григорій Дубрявський, Михайло Попович, Михайло Нич, Юрій Торок, Василь Гринчишин, Василь Солтис, Юрій Тутко, Іван Шуль, Пилип Андрійчук, Еміліян Антимоцік, Марія Сенько, Йосиф Матковський, Панько Гуцаляк, Михайло Голинський (Мик.), Петро Гаєвський, Іван Концар, Болеслав Фіялка, Кирило Чарнецький, Михайло Карчмар (3), Михайло Панашкевич, Михайло Рудик, Стефан Калкало, Михайло Куціль, Стефан Кузбит і Іван Михалів по 50 ц. З пушок 3.25. — Разом ........ $449.19

## PATERSON, N. J.

(Подрібного списку не надіслано). — Зібрано ........ $447.15

## FRANKFORD (PHILADELPHIA, PA.)

(Подрібного спису не надіслано). — Зібрано ........ $437.00

## MONESSEN, PA.

(Подрібного спису не надіслано). — Зібрано ........ $427.00

## WATERVLIET, N. Y.

(Подрібного спису не надіслано). — Зібрано ........ $424.50

## AMSTERDAM, N. Y.

З ПУШОК: Марія Юркевич 23.01, Юлія Войнаровська 16.23, Катерина Вийтина 14.04, Катерина Мадараш 13.92, Марія Вітковська 11.05, Катерина Федик 10.68, Ігнатій Бабяк 10.30, Павліна Мурака 10.12, Василь Михалюк 9.56, Параня Дворянин 9.54, Анна Базарницька 9.51, Параня Сероклия 9.29, Катерина Почапська 8.62, Анна Полоняч 8.55, Текля Мартинюк 8.49, Анеля Родницька 8.30, Павло Цюпка 8.28, Анна Стажецька 8.12, Емілія Петришин 8.08, Себастіян Амброз 7.38, Анна Базарницька 7.32, Лука Кравчук 7.27, Анна Петришин 6.71, Василь Ференц 6.04, Данило Матулинський 5.68, Филип Парій 5.44, Анастазія Вітковська 5.39, Катерина Броницька 5.30, Василь Перец 5.27, Яків Варшона 5.19, Емілія Грицай 4.71, Марія Макаровська 4.62, Марія Буралій 4.04, Семко Матулинський 3.29, Стефанія Бим 3.19, Йосифа Войнаровська 2.64, Текля Орищин 2.58, Володимир Петришин 2.55, Марія Гулик 2.37, Стефанія Смолівна 1.88, Петро Юркевич 76 ц., Йосафат Дучай 57 ц. З ЛСТ: Микола Вільчинський і Петро Лемішка 60.50, Петро Лемішка і Осип Базарницький 28.45, Юстин Федик і Степан Цюпко 16.50, Степан Комарянський і Михайло Іващишин 6.00. Разом 418.69. Розхід 5.75. — Остає ........ $412.94

## PALMERTON, PA.

З ЛСТ: о. Д. Кульматицький і П. Гаврилюк 97.20, Іван Боберський і Андрій Олива 30.50, Анна Каптованець і А. Гвоздецька 29.15, Яків Круль і Вас. Шрінгер 23.05, Петро Чаплинський і С. Залужний 22.70, Анна Кавчук і Настя Сподарик 22.35, Д. Сіверський і В. Стільник 20.41, Яків Грабар і Лука Лушанич 17.17, Іван Онушко і В. Сподарик 16.04, Г. Березяк і Д. Демчук 15.65, Василь Саган і Янко Процишин 14.64, Петро Сіверський 14.35, Іван Прокопишин 8.52, Ева Цимбровська і Марія Кучера 8.25, Стефан Романів і Максим Лехів 6.46, Ів. Хоміцький і Павло Крепич 3.55. З ПУШОК: Марія Коцюбинська 15.85, Анна Каптованець і А. Гвоздецька 12.90, Ева Цимбровська і Марія Кучера 7.54, Настя Сподарик і Анна Кавчук 5.05. — Разом ........ $391.53

## CENTRAL FALLS, N. Y.

З ПУШОК: Катерина Возьна 25.00, Розалія Примак 23.73, Зофія Шук 22.45, Параня Дудар 21.40, Володимир Рекрут 15.42, Франка Ліповська 14.54, Марія Тітик 13.52, Анна Хомка 13.17, Марія Боболя 13.10, Магда Страхоцька 12.45, Катерина Сінько 12.12, Кость Бабій 12.05, Анна Бабій 11.08, Зофія Дендирувна 10.03, Іван Вардиґа 9.50, Апольонія Пяхота 9.32, Катерина Вардиґа 9.22, Броніслава Кмепь 9.20, Катерина Бальовна 9.02, Михайло Солодкий 8.73, Анна Бальбина 8.59, Анна Керштицька 8.22, Стефан Пільчак 7.16, Анна Суховерська 7.10, Зофія Годик 6.84, Анна Мацевко 6.80, Вероніка Годик 6.65, Дмитро Паранюк 6.35, Теодор Ляда 5.89, Теодор Вардиґа 5.64, Стефан Тріска 5.53, Іван Ілюв 5.50, Пелагія Сомик 4.62, Максим Паранюк 4.27, Іван Збир 4.08, Катерина Хмура 3.36, Петро Походжай 3.23, Стася Питель 2.43, Ґеноефа Бораська 2.33, Стася Каліновська 2.11, Дмитро Вардиґа 2.07, Микола Соколовський 1.97, Настя Ляда 1.88, Гринь Збир 1.59, Александер Коваль 1.28, Іван Збир 1.01. Разом 389.55. Розхід 7.55. — Остає ........ $382.00

## LITTLE FALLS, N. Y.

З ПУШОК: Хрестина Ірха 20.03, Анна Франків 13.20, Ельжбіта Корчинська 12.41, Анна Ірха 12.26, Іван Гарасимович 12.13, Ірина Франків 10.53, Анна Погорецька 10.30, Василь Михайлюк 9.72, Йосиф Осташ 9.71, Павліна Корчинська 9.65, Катерина Квятковська 9.54, Анастазія Микитюк 8.99, Марія Басій 8.22, Василь Буняк 7.69, Григорій Вітрак 7.56, Зофія Андруховська 7.30, Павло Гишка 7.30, Анна Мороз 6.96, Петро Ходак 6.78, Семко Білоус 6.30, Евгенія Скобальська 5.75, Анна Дацишин 5.53, Микола Ґавдида 4.65, Михайло Микитюк 4.49, Саверка Скобольська 4.32, Павліна Дорожинська 4.30, Михайло Франкевич 3.90, Анна Вітенок 3.47, Александра Хоміцька 3.45, Василь Бринь 3.40, Стефан Юзва 3.07, Михайло Глива 2.91, Текля Шнайковська 2.86, Демко Ликтей 2.68, Антін Гук 2.62, Петро Ликтей 2.26, Йосиф Мулик 2.16, Михайло Луцик 1.96, Семко Гишка 1.94, Михайло Мулик 1.93, Марія Митюк 1.32, Микола Паньчак 1.15, Марія Щуцка 1.15, Онисько Мороз 1.12, Антін Нановський 83 ц., Дмитро Глива 71 ц., Анна Сковбальська 71 ц., Дмитро Присунька 50 ц. НА ЛИСТИ: Василь Петрашек 30.50, Стефан Городиський 24.20, Петро Ходак 12.50, Марія Шевчинська 12.15, Петро Щуцкий 11.30, Дмитро Тимків 10.05, Роман Клинек 7.70, Ігнатій Погорецький 7.25, Петро Балящук 4.90, Павліна Корчинська 3.90, Онисько Мороз 3.85, Іван Гарасимович 3.45, Юрко Франків 2.35. Розходи 30.00 — Остає ........ $378.02

## BRISTOL, CONN.

НА ЛИСТУ зібрав Яків Пивар 115.00. З ПУШОК: Іван Прихницький 36.50, Михайло Зазуляк 28.69, Іван Самцьо 20.96, Катерина Яцик 20.60, Ф. Гарасим 13.96, Катерина Скочора 13.18, Микита Свирчун 13.07, Стефан Жидик 11.32, Іван Александрович 10.77, Василь Мучорад 10.68, Микола Зазуляк 10.61, Дмитро Платуш 8.88, С. Казновська 6.62, Марта Семан 6.42, А. Губчин 6.35, Стефан Теляшук 6.29, Ілько Беднарчук 5.38, Анна Александрович 5.37, Василь Пухала 3.93, Юлія Казновська 2.94, Іван Прухницький 2.79, В. Кришовська 2.28, Мартин Сорокопуд 1.06, О. Назарчук 10 ц., дрібні датки 3.95. — Разом ........ $367.70

---

# ВЕЛИКИЙ ВИБІР ЦІКАВИХ КНИЖОК

## які має на складі КНИГАРНЯ „СВОБОДИ“:

**Арендар.** Драма в 3. діях. — Ціна 25 ц.

**Американський Шляхтич.** Образ з житя руських робітників, в 3-ох діях. — Ціна ........ 30 цнт.

**Американець**, веселий образ з житя народу зі співами, в трох діях. — Ціна ........ 15 цнт.

**Абу Касимові капці.** — Арабська казка Написав Іван Франко. — Ціна 30 цт.

**Американський гимн „Май Контри“** під нотами в українськім перекладі. — Ціна ........ 10 цнт.

**Американські трости.** — Ковбок. (Казка). — Еміґранти. — Дні нашої слави і недолі. — Ціна ........ 15 цнт.

**Амалюнга.** — Займаюче оповідане з часів боїв між Европейцями а Індіянами в півн. Америці. — Ціна 20 цнт.

**Байки-небилиці.** — Ціна ........ 10 цнт.

**Бондарівна.** Драма в 4. діях а 5. відслонах. — Ціна ........ 20 цнт.

**Буквар для дітий першого року науки.** — Ціна враз з пересилкою 30 цнт.

**Блудний син.** Образ з житя наших виселенців в Америці у 4 актах зі співами. — Ціна ........ 25 цнт.

**Богдан Хмельницький в Галичині** (2 ілюстрації). — Письмо (6 ілюстрацій). — Фляшка горівки. — Не в добрий час (4 ілюстрації). — Дні нашої слави і недолі. — Ціна ........ 15 цнт.

**Великий підручник школа на скрипку**, самоучитель, з всякими потрібними вказівками для початкуючих. Ціна враз впересилкою ........ $1.25

**Военні пісні.** — Ціна ........ 15 цнт.

**Вибір поезий Івана Франка** (з житєписю автора). — Ціна ........ 35 цнт.

**Вічевий співаник.** — Ціна ........ 5 цнт.

**Весела книжочка з 17 образками.** — Гумористично-сатиричний збірник для сумних людий. — Містить в собі богато сьмішних віршів, дотепів і оповідань. — Ціна ........ 35 цнт.

**Вертеп.** Сценічна картинка для колядників, що ходять по хатах в часі Різдвяних Сьвят. — Ціна ........ 5 цнт.

**Вихованець.** Народна комедія в 3. діях зі співами і танцями. — Ціна 25 цнт.

**В неволі темноти.** — Комедія з житя руско-американського народа в 3. актах. — Ціна ........ 25 цнт.

**Вільний чоловік і инші оповідання.** — Ціна ........ 40 цнт.

**Весела читанка з образками.** — Ціна ........ 15 цнт.

**І. Вечері на хуторі біля Диканьки. II. Ярмарок в Сорочинцях.** — Ціна 15 цнт.

**Вода в природі.** — Умірковaний та щирий. (В. Винниченко). — Заграй. — Останки „Фортуни“. — Дні нашої слави і недолі. — Ціна ........ 20 цнт.

**Граматика української мови.** Уложили В Коцовський і І. Огоновський — Ціна ........ 40 цнт

**Гетьман Мазепа.** Дуже поучаюча книжка з ілюстраціями. — Ціна ........ 25 цнт

**Гостина сьв. Николая**, драматична гра для дітий. — Ціна ........ 10 цнт.

**Галка смерти.** — Ціна ........ 5 цнт

**Галицькі анекдоти.** (Гумористичне оповідання). — Ціна ........ 10 цнт

**Ґеновефа.** — Ціна ........ 30 цнт.

**Гаси огонь поки не розгорів ся і инші оповідання.** — Ціна ........ 20 цнт.

**Другий альбом найкрасших українських 25 пісень з нотами на хори мішані**, мужеські і сольові. Зладив Г. Е. Смоленський. — Ціна ........ 75 цнт

**Домашна кухня** (як варити і печи). Зладила Леонтина Лучаківська. Дуже практична і потрібна книжка для наших газдинь і дівчат. — Ціна ........ 75 цнт

**Дим.** Оповідане Марка Вовчка. — Ціна ........ 20 цнт

**Два домики і одна фіртка.** Комедія в 1. дії. — Ціна ........ 15 цнт.

**Два брати**, з байок Братів Ґріммів. — Ціна ........ 15 цнт.

**Девять братів і десята сестриця Галя.** Дуже гарне оповідане. — Ціна 15 цнт.

**Евстахій**, повість з перших віків християнства. — Ціна ........ 30 цнт.

**І. Жовнір. — II. Оферма.** Новеля з міського житя. — Ціна ........ 10 цнт.

**Журавлі.** — Зміст: Журавлі (вірш). Закутник (оповідане). Новітні гайдамаки (вірш). Пісні про Канаду. Пайлот Бют. оповідане про судьбу молодого робітника-еміґранта. Звідки бере земля тепло. — Ціна ........ 15 цнт

**Жителі Марса.** — Ціна ........ 10 цнт

**Жінка і її значінє в суспільнім житю** — Сільський хірург (3 ілюстрації). — Смерть отаманова. — Дурень. — Дні нашої слави і недолі. — Ціна 15 цнт

**Жіночий язик**, індійська казка. Невдалий лінч, оповідане. — Ціна 15 цнт

**Жите, зарібки, орґанізації і т. п. в Злуч. Державах.** — Дуже цікава розправа про відносини праці і житя в Америці. — Ціна ........ 15 цнт.

**Зоря нового житя.** Комедія в чотирох діях. — Ціна ........ 30 цнт.

**3 років війни.** Сатиричні ілюстрації з европейської війни. Оповідання, відомости і інформації про український нарід, про старий край і Америку, богато ілюстровані. Понад 150 ілюстрацій. — Ціна ........ 30 цнт.

**Збірка повісток.** — Ціна ........ 10 цнт.

**За сестрою.** — Є се найгарнійше оповідане з козацької старини, сучасного письменника Андр. Чайковського, яке дотепер вийшло на американській Руси. — Ціна ........ 35 цнт.

**Збірка оповідань.** Пятка. Євшан-зіле. Безробіте. Павло. В суді. Чорт і Микитиха. Бокачка. Милосердність. Слон і чоловік. Добра дочка. — Ціна 20 цнт.

**3 ріжних нив.** — Зміст: Вся людська твар з хвалою прийде (вірш). Чого нам дійсно потреба. Не плотя ради, не злоти (вірш). Найбільший духовий поет (Данте Аліґієрі). Михайло Петрович Старицький, батько українського театру і визначний український поет. Як будуть іти шапи? Ангел та пустельник (оповідане). Дещо цікавого із природи і науки. Зі сьвіта. — Ціна 15 цт.

**За вольности України.** — Ціна ........ 5 цнт.

**З кого ся насьміваають, з того люди бувають.** — Посол Петришин. — Модний адвокат. Збірка оповідань. — Ціна ........ 10 цнт.

**Іван Коневченко і инші оповідання.** — Ціна ........ 20 цнт.

**Іван Дуран та инші оповідання.** Ціна 25 ц.

**Історія заложення Злучених Держав Північної Америки.** — Самсон. — До тих, що сьміють ся з пяної людини. — Як Сніжка щось по ночи водило і що то було? (1 ілюстрація). — Бог на земли (Індійська казка). — Свати. — Дні нашої слави і недолі. — Ціна 15 ц.

**Історія про малого Пилипка** як лютий морозенько замучив його в лісі. — Ціна ........ 20 цнт

**Книжочка рахункова.** — Дуже практична книжочка до обчисленя великих рахунків; вона є пожиточна так для бизнесменів як і для робітників. З додатком деяких цікавих відомостий. — Ціна ........ 30 цнт.

Замовлення посилайте на адресу:

„SVOBODA“,
83 Grand St., Jersey City, N. J.

---











# ДРІБНІ ОГОЛОШЕНЯ.



**КОЛИ КОМУ ТЯЖКО намовити несьвідомого Українця до читаня своєї газети, то се не повинно зневхочувати чесних Українців від дальшої аґітації. А от редактори не зневхочують ся писати, хоч часто за їх працю їх ще й лають. Спільна праця всіх людий доброї волі мусить колись увінчати ся успіхом. Тому намовляйте кождого до передплати на „Свободу“.**

**ЧИ ВИ МАЄТЕ НОВИЙ ЦІННИК КНИЖОК „СВОБОДИ"?**
А може Ваші знакомі потребують?
Ми вишлемо Вам дарем.
Пишіть на адресу:
"SVOBODA",
83 Grand St., Jersey City, N. J



# ДОПИСИ.

## З TRENTON, N. J.

### Образці давного житя українського на сцені в Трентон, Н. Дж.

Відай найкрасше, найлюбійше Українцям над усе друге на далекій чужині про рідний край, його волю колишну та діла славні згадувати. І дійсно: яке те все миле, сердечне...

Славний сей нарід, котрий має історію, бо історія — учителька житя; бо історія діл давних скріпить діла новітні та не дасть розбристи ся надії по чужому морю.

Таке і з нашим народом.

Згадуючи діла наших давних предків, наш нарід молодіє та рветь ся до нових діл, яких ціль: долю й волю здобути тій матери закованій, многострадальній Україні. А як і де ми згадуємо, як відсьвіжуємо собі в памяти діла давні і самих наших предків?

Не знаю, як хто, але як я думаю, то образці живі, представлювані на сцені тут, на чужині, а особливо образці пригадуючі давне житє наших предків, образці з житя давної козаччини, з часу, коли найбільше крови вона пролила, особливо з житя за часів Хмельницького, для нас найважнійші. А ще тепер, в таку гірку годину для нашого народу, таких би живих образців чим більше — хоч що тижня.

Таке представленє, яке я посьмів назвати живими образцями з давних часів, відбулось оноді в Трентон, Н. Дж. Імя його — „Бондарівна", а відбулось воно заходом тутешного братства, ч. 245 У. Н. Союза.

Згадана штука, відіграна сим братством, вельми цікава. Представляє вона козацьке житє за часів приготовань Хмельницького до кервавої розправи з польською шляхтою, як теж і знущаня тої шляхти над безборонним жіноцтвом українським.

На представленє прибуло споре число Українців; прибувших привитав п. П. Стадник, а відтак піднесла ся заслона і слідувала гра аматорів. Зі всіх аматорів найкрасше вивязав ся п. М. Палазій, який не грав, але знаменито віддав ролю козака Тараса, за що йому українське спасибі. Другу ролю, Жида, добре віддав п. М. Дідун. Слідуючі ролї: Оксани (п. Скоропад), Тетяни (п. Гасій), Марії (п. Стадник), а відтак ролї: Старости (п. Паславський), Герпля (п. Сеньків), Бондаря (п. Скоропад), Дениса (п. Бойко), як і ролї чоловіків та наймитів випали трохи слабше, але тут треба взяти під увагу се, які були до сего всякі перешкоди. Одначе, щоб з тої гри аматорів витягнути якусь науку для них на будуче, нехай не в гнїв їм буде, коли на їхню адресу отсе скажеть ся: Аматори не повинні вчити ся грати ролї, але повинні вчити ся свої ролї як слїд віддати, тобто духом і тїлом повинні бути якраз того часу, коли представлювані ними особи в той час були, і повинні пильнувати сеї справи, котрої виконаня підняли ся. Та як би воно не було, промахи, блуди та невдачі найдуть ся і між сьвятими, то все ми мусимо опинити ся перед фактом дійсности, що представленє відбуло ся, і що тут хтось доложив праці, старань та коштів. Річ звісна, що заслуга тут згаданого братства, його членів та урядників, а особливо аматорів та режісера, п. В. Гасія. Їм всім належить ся щира дяка за щиру любов до всего, що рідне, що українське. І дяка за се, що мають велику ціль на оці — живими образцями давної старини української відновити і приспішити новину: воскресенє слави, нової слави українському народови — вільної України. А того всего вимагає час теперішний, час дійсного факту, перед лицем котрого ми стоїмо.

Гість.

КОЖДИЙ ЧЛЕН У. НАР. СОЮЗА АБО ПЕРЕДПЛАТНИК „СВОБОДИ" наколи пришле 10 адресів своїх знакомих, до котрих „Свобода" не приходить, а хотіли би „Свободу" читати, отримає ДАРОМ ГАРНУ КНИЖОЧКУ
Присилайте адреси до:
„SVOBODA"
83 Grand St., Jersey City, N. J.

## Чи Ви є передплатником „Свободи"?

КОЛИ ЩЕ СЕЇ ЧАСОПИСИ НЕ ПЕРЕДПЛАЧУЄТЕ, ТО ЗАЧНІТЬ ПЕРЕДПЛАЧУВАТИ ЇЇ СЕЙЧАС.

„СВОБОДА" є найбільшою зі всіх українських часописий в новім і старім краю.

„СВОБОДА" виходить три рази тижнево — у второк, четвер і суботу.

„СВОБОДА" подає цікаві новини американські і краєві, популярно-наукові розвідки, оповіданя і фейлєтони.

„СВОБОДА" також подає найдокладнїйші відомости з поля війни і з нашого рідного села та повіту.

ПЕРЕДПЛАТА ВИНОСИТЬ:

| | |
|---|---|
| В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ: | |
| НА ЦІЛИЙ РІК | $3.00 |
| НА ПІВ РОКУ | $1.75 |
| НА ТРИ МІСЯЦІ | $1.00 |
| ПОЗА ГРАНИЦІ ЗЛУЧ. ДЕРЖАВ: | |
| НА ЦІЛИЙ РІК | $3.50 |
| НА ПІВ РОКУ | $2.00 |
| НА ТРИ МІСЯЦІ | $1.25 |

Звертаємо увагу, що на кредит нікому не висилає ся часописи.

Гроші належить висилати враз з замовленєм на почтовий або експресовий моні-ордер або в реджістрованім листі на адресу:
"SVOBODA",
83 Grand St., Jersey City, N. J.

# РОДИМЦІ!

Вступайте громадно в члени Українського Народного Союза, бо се одинока і найбільша українська орґанізація в Америці.

UKRAINIAN NATIONAL ASS'N.,
P. O. Box 76, Jersey City, N. J.



## РУХ У ВІДДІЛАХ У. Н. СОЮЗА.

ФІЛЯДЕЛЬФІЯ, ПА. Тов. ім. Ів. Франка, від. 83, повідомляє всіх своїх членів, що місячний мітінґ відбудеть ся в неділю, 21. цьвітня б. р., о 3-тій годині пополудни, під числом 822 Норт Френклін стр., в домі Укр. Американських Горожан. Просить ся всіх членів, щоби явили ся на мітінґу як один, бо маємо нові справи рішити і старі полагодити. Будеть ся принимати нових членів до товариства і до У. Н. Союза після статута. Просить ся членів, котрі ще не записали своїх дітий до Укр. Мол. Союза, щоби се як найскорше зробили. Інформації дістанете в місцевого секретаря. — П. Закутинський, секр.

МАКАДУ, ПА. Бр. Сошествія св. Духа, від. 7. повідомляє всіх своїх членів, що місячний мітінґ відбудеть ся дня 21. цьвітня б. р., в гали церковній, о годині 2-гій пополудни. Всі члени мають прибути і заплатити свої місячні вкладки. — А. Капітула, предс.; П. Пухир, секр.

РАРІТАН, Н. ДЖ. Бр. св. Михаїла, від. 332, подає до відома, що звичайний мітінґ відбудеть ся дня 21. цьвітня с. р., о годині 2-гій пополудни, в гали Словенській при Кофлекс улици. Будемо принимати нових членів без вступного до братства. Хто хотів би бути членом нашого відділу, то має тепер добру нагоду. — Я. Данилюк, секр.

НЮ ЙОРК, Н. Й. Тов. „Зоря", від. 69, повідомляє всіх своїх місцевих і позамісцевих членів, що піврічний мітінґ відбудеть ся дня 21. цьвітня б. р., о годині 2-гій пополудни, в Укр. Н. Домі, ч. 217-219 Е. 6-та ул. Просить ся всіх членів явитись на сей мітінґ, бо маємо важні справи до полагодженя. Котрий член не буде присутний на мітінґу, то заплатить кару після статута. — А. Загоруйко, секр.

СТАМФОРД, КОНН. Бр. св. Михаїла, від. 350, повідомляє всіх своїх членів, що місячний мітінґ відбудеть ся в неділю, 21. цьвітня б. р., точно о годині 3-тій пополудни, в Редмен'с гали. Позаяк члени не мають братського статута в дома і занедбують членські обовязки, то на сїм мітінґу буде читати ся статут. Кождий член є обовязаний прийти на мітінґ, вислухати читаний статут і після нього застосувати ся. Неявивший ся член заплатить кару після статута. Довгуючі члени мають виплатити свої задеглости. — Г. Кресан, предс.; П. Тирпак, секр.; Д. Блащук, кас.

# ВОЄННІ ВІСТИ.

(Продовжене зі стор. 1-шої).

„Битва в околиці Белель ведеть ся зі змінними успіхами. **Села, Меррі і Віє Беркен, здобуті.**

„Війска неприятеля, які кинено проти нашої армії, потерпіли дуже тяжкі втрати від огню гармат, яким кермовано при помочи, літаків і обсерваційних веж.

„На боєвім фронтї по обох боках ріки Соми прийшло до перестрілки артилерії. Напад французьких батальонів в околиці Ґенвілєр відбито з тяжкими втратами для неприятеля. Богато Французів взято в полон.

**„На північ від Ст. Міґель наші війска перевели успішний напад на становища американських війск. Наші війска завдали неприятелеви тяжкі втрати і повернули з полоненими".**

### АМЕРИКАНЦІ ВІДБИЛИ НАПАД НІМЦІВ.

**Німці лишили в американських окопах 64 убитих.**

З АМЕРИКАНСЬКОЮ АРМІЄЮ У ФРАНЦІЇ, 14. цьвітня. — **По довшім бомбардованю ґранатами і бомбами з трійливими ґазами відділ німецьких жовнїрів, які були вибрані з чотирох ріжних компаній, перевели нинї рано наступ на американські становища на правім боці ріки Мези, на північ від Ст. Міґель. Напад відбито після страшної рукопашної боротьби.**

**Американці взяли кількох Німців в полон. Німці втратили 64 в убитих. Богато ранених забрали Німці зі собою назад.**

Французький ґенерал, який має команду над військами на сусідних становищах, висказав ся дуже похвально про знаменитий опір, який ставили американські жовнїри.

**„З такими жовнїрами справа аліянтів може бути певною побіди"**, писав французький ґенерал у своїм звіті до головної французької воєнної кватири.

### Ґен. Фош одержав титул головного команданта війск аліянтів у Франції.

ПАРИЖ, 14. цьвітня. — Урядовий вчерашний звіт звучить: **„Анґлійське і французьке правительство згодили ся надати ґен. Фошови титул головного команданта війск аліянтів у Франції".**

### Німеччина мала обіцяти Японії Сибір.

ЛОНДОН, 13. цьвітня. — **Німеччина має намір утворити Велику Фінляндію, включаючи до неї території, через які переходить зелїзниця Петроґрад-Мурман, котра веде до Північного океану,** як се доносять вісти з Копенгаґен.

На случай, коли Німеччина віднесе на західнім фронтї побіду, вона розпічне нову війну проти Росії, дістаючи поміч від Фінляндії.

Телеґрама додає, що **Японія має одержати Сибір в заміну за поміч німецько-фінському союзови.**

Ті вісти були оголошені в часописи „Фолькстедаґблят" у Стокгольмі. Після дальших донесень ґен. Манергайм, головний командант фінських війск проти большевиків, надієть ся вже в тім місяци заняти Гельзінґфорс, а в червни Петроград.

Часопись додає від себе, що Німеччина буде мати до своєї розпорядимости пристань на Північнім океані та що зелїзниця сіть буде в сей спосіб побільшена, що будуть прямі получення зелїзничі між Північним Роґом а Будапештом і Царгородом.



### ПОЗІР! СЕНТРАЛІЯ, ПА.

Драматично-Співацьке Товариство ім. Миколи Лисенка в Сентралія, Па. відограє **в неділю, дня 21. цьвітня 1918** в церковній гали комедію в 1-ім акті Григорія Гр. Ганулика

## ЩАСЛИВИЙ ЧОЛОВІК
— і —
## МОНОЛЬОҐИ

ОСОБИ:
Юрій Горо[illegible], властитель реальности... п. А. Хращевський
Ірина, його дочка... п-на А. Велиґдан
Маринка, служниця... п-на Е. Дудун
Едвард Гулькевич, емерит... п. С. Ковалишин
Стефанія, його дочка... п-на К. Кухта
Орест Іваник, літерат... п. І. Ковалишин
Ярослав Титун, його друг... п. А. Гардиш
Річ дїєть ся у Львові з початком 1900 р.
Режісер п. Н. Тодор.

**Початок представленя о 7.30 вечером.**
Весь дохід з представленя піде на мальоване церкви в Сентралії, Па.
Хто прийде, то певно непожалує.
Просить о чисельну участь
45 КОМІТЕТ.

### ПОЗІР! ФРЕНКФОРД, ПА.

Співацько-Аматорський Кружок при Українсько-Католицькій церкві св. Йосафата в Френкфорд, Па. уладжує представленє

**В СУБОТУ, 20. ЦЬВІТНЯ 1918**

## „УБІЙНИКИ"

мельодрама в пяти діях а 11. відслонах.
В HARMONIA HALL,
2371-76-78 Orthodox Street.

На се представленє сердечно запрошуєсь Українців з Френкфорд і Філядельфії, бо се представленє пораз перший буде відогране в сїй околици. Весь дохід призначений на місцеву церков св. Йосафата.
45 Комітет.

### ПОДЯКА.

**Для Вп. Гр. Курдидика, головного заступника продажи фарм в кольонії Ельберта, Алябама.**
216 E. 83rd Street, New York City.

Elberta, Ala., April 3, 1918.

Вповажаний Пане Курдидик:—

Ми, низше підписані, засилаємо Вам подяку за се, що Ви нам продали дві фарми по сорок акрів в кольонії Ельберта, Алябама. В кольонії ми перебуваємо від 18. марта б. р., се є від часу, як ми з Вами приїхали. Ми думали вертати до дому, до Рочестер, Н. Й., але як ми тут, в Ельберті побачили, що всі дерева овочеві відцвили, картофлї за який тиждень будуть готові до копаня, кукуруза одна велика, друга сіеть ся, овес вже великий, та всякі ярини вже вибирали, як ми сюди приїхали, а капуста вирубана, то ми рішили тут поселитись. Нам оповідають старі фармери, які тут від трох до чотирох літ осіли, що вони мали ледви настільки гроший, що вплатили часть за фарму, а на господарку мали ледви по дві сотки, а нині ми бачимо в них по 100 коров та по кількасот свиний і тисячами курий. Ніхто в се не повірив би, але ми се бачимо на власні очи. Худоба пасеть ся цілий рік по лїсах та пасовисках компанії, без пастуха; таксамо свині. Не треба пастуха ані стайні, лише кошари. Нас страшили, що тут горячо, але се брехня та видумка несумлінних аґентів. Найліпший доказ є се, що стара кукурузника є зелена, а не жовта, як се буває там, де є мороз або спека. Як би була спека, то не родилиб ся картолї звичайні два рази до року, бо зогнили би якби прийшов дощ а по нїм спека. 44-45

Доносимо Вам, Пане Курдидик, що всі наші знакомі з Рочестер вибирають ся на 15-го сего місяця їхати до Ельберти. Такого здорового клїмату і води нема певно ніде в Злучених Державах. Ми Вам дуже вдячні за се, що Ви так справедливо нам описали Вашу кольонію. Покажіть наш лист всім Вашим костумерам та знакомим, аби вже наші люди раз переконали ся, що свої люди повинні йти за порадою своїх, а не чужих людий. Доносимо Вам що компанія вчислила нам всі кошти подорожи на суму 45 долярів, хоч вони виносили лише 28 долярів. Ті гроші хотіли нам звернути ґотівкою, але ми просили почислити нам до рати. Як Вам відомо ми вплатили по 350 долярів, а решту на 8 літ на сплати. Але ми маємо повну надію, що за два роки ми виплатимо все. Сподіваємо ся в короткім часї Вас бачити; сердечно Вас здоровимо.

ВАСИЛЬ КАЧМАР і ВАСИЛЬ КОВБА,
P. O. Elberta, Alabama.

**В кождій українській хаті повинен находити ся Календар У. Н. Союза.**



**Читайте українські книжки і газети, бо часте читане веде до просьвіти, а просьвіта — се сила. — Пишіть по цінник книжок до друкарні „Свободи".**

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИСЬ „СВОБОДА“.







# АМЕРИКАНСЬКІ ВІСТИ.

## „Терновий Вінок.“

Володимир Сиротенко, звісний український артист-маляр у Злучених Державах, написав нову українську драму на чотири дії, „Терновий Вінок.“ Нова драма осьвітлює політичні, економічні, моральні та инші сторони українського житя за часів царського режіму в Росії. В дїєві особи входять: поет, його жінка і його друг; богатий горожанин, його жінка, дочка, зять і наймит; редактор, репортери, артист-маляр, фотограф, скульптор, лїкар, піп, поліцейський пристав, сторожі, церковник і богато людий робучих. Річ дїєть ся в маленькім українськім місточку перед російською революцією. Нова драма має нові вірші й нові пісні. Автор, В. Сиротенко, рішив ся виставити її спільними аматорськими силами в суботу (1. червня 1918 р.) у Вебстер гали в Ню Йорку.

## Заворушеня в Невадї і Ютї.

(True translation filed with the Postmaster at Jersey City on April 15, 1918 as required by the Act of October 6, 1917.)

З Рено, Невада, доносять: Артур М. Аллен, спеціяльний представник департаменту справедливости, заявив, що між пютійськими, гошутськими і шошонськими Індіянами у східній Невадї вибухли заворушеня на таку скалю, що треба буде ужити війск, аби їх придусити. Федеральний окружний прокуратор Вілїям Вудборн дістав від Аллена телеграму, щоби приготовити війска на случай, як місцева поліція не зможе опанувати ситуації. В тій справі прокуратор Вудборн віднїс ся до військових властий в таборі Дуґлес, Юта, який стоїть найблизше сцени заворушень. Але місцеві власти і урядники департаменту справедливости вірять, що місцеві і стейтові власти зможуть самі утихомирити невдоволених Індіян у східній Невадї і західній Ютї. Повідомлено одна, що війска з табору Дуґлес є готові на кождий поклик. Тимчасом федеральні аґенти пошукують за білими людьми, які, як впевнено, мали доставити Індіянам оруже і заохотити їх до заворушень.

## Копальня угля горить уже 60 лїт.

В сих днях минає 60 лїт, як в 1858 році в копальни твердого угля в Суміталь, недалеко Скрентон, Пенсильванія, вибух огонь, який горить ще й доси. Огонь знищив доси 50 акрів угля і ширить ся все дальше і дальше. Компанія „Лїгай Кол & Навіґейшен“ стратила вже понад 1.000.000 долярів, аби огонь удусити, але всї заходи пійшли на марно. Компанія рішила ся тепер остаточно покінчити з огнем, або їй вдасть ся його згасити, або нї; тодї заперестане всякі заходи. Верх гори, в якій палахкотить огонь, розкопано, а у віддаленю кількох соток метрів довкола огню вибираєть ся з поспіхом уголь, аби тим способом запобігти дальшому поширюваню огню. Всї будинки недалеко огню підміновано, аби на случай, як би огонь вибухнув на верха, висадити їх у воздух.

У вівторок (9. цьвітня б. р.) у Форд Сіти, Пенсильванія, відбуло ся велике віче в справі пожички свободи („ліберти бонд“). Перед вічем устроєно похід улицями місточка, в якім були репрезентовані всї національности, крім Українців, хоч тут є кілька українських товариств. По вічу забрано німецькі книжки з публичної школи і спалено в публичнім парку. Протинімецька ненависть є тут розятрена і заходить обава, що може прийти до поважних розрухів з пронімцями, котрих тут не бракує. — Й. Теплий.

Не вистарчить, аби лише назвати когось нельояльним супроти сеї держави або її правительства, але треба доказати, що се правда, бо деколи може бути біда. Так приміром Г. Гілман, богатий купець в Монт Юніон, Пенсильванія, заскаржив до суду сімох визначних купців о 30.000 долярів відшкодованя за се, що вони назвали його нельояльним; що він відмовив ся жертвувати дещо на Червоний Хрест. Він жадає, аби вони доказали перед судом його нельояльність.

Пекарні в Гейнесвіл, Фльорида, вже почали випечувати хлїб з „пінотової“ муки.

(True translation filed with the Postmaster at Jersey City on April 15, 1918 as required by the Act of October 6, 1917.)

На основі акту про шпигунство видано позволенє арештувати д-ра Карла Вайнсберґа в Ст. Луіс, президента філії Народного Німецького-Американського Союза в Мізурі, який мав сказати, що війна скінчить ся за 6 місяців побідою Німеччини.

Предсїдатель низшої палати нюйорського сойму запевнив майора Ню Йорку, що проєкт трамваєвих компанїй о підвисшене цїни їзди до 6 центів не буде принятий в сім році.

Апеляційний суд в Бруклині, Ню Йорк, заявив, що сильний „сайдер“ (овочевий квас) належить до алькоголічних напитків і кождий, хто його продає, мусить платити відповідний податок. Три адвокати, які обороняли оскаржену за продажу сього напитку Берту Шварц, доказували на основі грецької і римської історії, що 2.000 лїт тому овочевий квас не був оподаткований, бо його виробляють лише з овочів, без ніяких домішок. Але судії доказали адвокатам, що в американськім „сайдрі“ є понад 6% алькоголю...

Екзекутивна рада товариства американських готельників заповідає, що незадовго всї готелї в Злучених Державах і Канадї перестануть продавати острі напитки, а обмежать ся лише на продажи легких вин і пива.

## Чарлс Чаплін і Марія Пікфорд оскаржені.

Фільмова спілка „Ессеней“ внесла в нюйорськім судї скаргу на Чарлса Чапліна, славного американського актора-гумориста, жадаючи від нього 500.000 долярів відшкодованя за недодержане контракту. Чаплін взяв собі до оборони трох найліпших адвокатів у Ню Йорку. Фільмова спілка „Ессеней“ була заключила з Чапліном угоду, що він має виступати у 10 фільмових штуках, які мали бути відфотографовані між днем 15. липня 1915, а днем 1. січня 1916 року. За свою роботу Чаплін мав діставати 1.250 долярів тижнево, або майже 22.250 долярів за весь період, умовлений в контракті. Крім сього компанія згодила ся дати йому 100.000 долярів нагороди по укінченю законтрактованої угоди. Але Чаплін сеї угоди не додержав, чим наробив компанії 500.000 долярів непотрібної шкоди. — Будучи в Ню Йорку на першім судовім переслуханю, Чарлс Чаплін признав ся при сій нагоді, що 1. жовтня 1917 року він зробив новий контракт з компанією „Фирст Нешенел Ексгібіторс Сіркіт“. Він має грати у восьмох представленях і за се має дістати 1,075.000 долярів. — Рівночасно суд дістав скаргу на акторку панну Марію Пікфорд, яка завинила своїй бувшій завідательці, панні Корі Вілкенінґ, кільканайцять тисяч долярів. В оскарженю панна Кора Вілкенінґ каже, що коли вона взяла інтерес панни Пікфорд у свої руки, тодї панна Пікфорд заробляла лише 52.000 долярів річно. Вона повела інтересом так, що в короткім часї одна фільмова спілка згодила ся платити п-нї Пікфорд 1.500 долярів сталої тижневої платнї, а крім того половину чистого доходу. Панна Марія Пікфорд згодила ся в контракті платити панні Корі Вілкенінґ 10% від своїх доходів в 1914, 1915 і 1916 році. Та за останний, 1916 рік панна Пікфорд не заплатила панні Вілкенінґ процентової належитости, яка виносить 103.750 долярів. За сю власне залеглу суму панна Вілкенінґ оскаржила артистку Марію Пікфорд перед судом.

# ЗАГАЛЬНІ ВІСТИ.

## Знесене титулів у Канаді.

Канадійське правительство перевело і предложило британському правительству ухвалу, щоби ніодному горожанинови Канади не надавати відтепер ніяких титулів за военні заслуги.

У Відни почала виходити тижнева пацифістична газета „Дер Фріде“ („Мир“), фінансована Юліяном Майнльом, богатим торговцем кави.

В тюрмі в Монахії (Баварія, Німеччина) пополнив самовбийство бувший редактор соціялістичного „Форвертса“, Курт Айснер.

## Хотин до Буковини?

(True translation filed with the Postmaster at Jersey City on April 15, 1918 as required by the Act of October 6, 1917.)

Віденський кореспондент берлінської „Теглїхе Рундшав“ під датою 17. марта доносить: „У злуці з установленем румунських границь тут ходять поголоски, що місто і округ Хотин у північній Бесарабії будуть влучені до Буковини“.

## Український соціяліст міським радним у Львові.

Польські ґазети доносять, що галицький намісник заіменував 100 членів до тимчасової ради міста Львова. До сього числа входить девять соціялістів, між ними один Українець — Микола Галкевич.

## Росії грозить голод.

Центральний комітет економічних організацій Росії подав до публичної відомости, що наслїдком політичних розрухів і неладу в краю, в сім році засїяно лише 30% із усіх управних земель тої Росії, яка находить ся під контролею большевиків.

## Проєкт виборчої реформи в Німеччині.

Партія пруських юнкрів предложила в німецькім парляменті проєкт про нову виборчу реформу в державі. На основі сього проєкту виборці були би поділені на шість кляс, а кождий виборець, який відповідав би вимогам нового закона, мав би один додатковий голос. І так додатковий голос мав би: 1) кождий виборець понад 50 лїт житя, який не має меньше між троє дїтий; 2) кождий виборець, який платить податок від маєтку; 3) кождий виборець, який має 3.000 марок річного доходу; 4) кождий працюючий робітник-і рільник-виборець; 5) кождий виборець, який має одну з висших кляс середних шкіл. Всї инші, які не відповідають повисшим вимогам, мали би мати лише один голос.

(True translation filed with the Postmaster at Jersey City on April 15, 1918 as required by the Act of October 6, 1917.)

Центральний комітет невизволених Греків, з осідком в Атенах, вислав протест до всїх аліянтських і невтральних правительств проти методи Турків і Болгарів, якої вони уживають для вигубленя грецького населеня в Македонії, Тракії і Малій Азії, в тій лише цїли, щоби по війнї Болгарія і Туреччина мали національну основу жадати сих територій для себе.

Незадовго в Данії мають відбути ся вибори до парляменту. Вибори відбудуть ся вже на основі нової виборчої реформи, яка дає женщинам право голосу. Правительственну сторону творять соціялісти і радикали, а опозицийну — лїберали і консерватисти.

(True translation filed with the Postmaster at Jersey City on April 15, 1918 as required by the Act of October 6, 1917.)

Два дезертири канадійської армії, кілька невдоволених із військового закона і вісім ворожих чужинців, правдоподібно Німці, утїкли на один маленький остров на ріцї Оттава, напроти військового табору Петвана, в Канаді, і вивісили червоний прапор. Кажуть, що вони є сильно зоружені і забезпечені у великі засоби поживи.

Німецьким амбасадором до Москви є граф Мірбах.

Німецький ґенерал Людендорф заперечив твердженє американських кореспондентів, що його імя є „фон Людендорф“. Німецький цїсар вже два рази надїляв його шляхотським титулом („фон“), але Людендорф оба рази се відзначенє відкинув.

70% робітників у фабриках тютюну в Німеччині — се женщини.

(True translation filed with the Postmaster at Jersey City on April 15, 1918 as required by the Act of October 6, 1917.)

Правительство Нюфундляндії (на схід від Канади) заборонило виїзд з краю всїм неженатим у віцї від 20 до 30 лїт. Се розпорядженє стоїть у тїсній звязи із законом про військову службу, ухваленя котрого сподївають ся на надзвичайній сесії кольоніяльного сойму, яку скличеть ся на день 23. цьвітня б. р.

# ВСЯЧИНА.

## Видобувають алькоголь з дерева.

В провінції Гайдерабад, в Індії в Азії, росте рід дерева, з якого видобувають незвичайно великої вартости промисловий продукт — алькоголь. Коли на дворі горячо, тодї з того дерева, відривають ся галузки, а із зранених місць витїкає у великій скількости густа матерія, яку при помочи спеціяльно приготованих на се приладів спроваджують ся у великі кітли. Як лише на дворі повіє легенький вітер, отвори в дереві замикають ся і матерія перестає течи. Протягом останного року мешканці провінції Гайдерабад нагромадили 25.000 тон сеї матерії, з чого вироблено 10.000 тон сильних спеціяльних горівок, а решта, 15.000 тон, зужиткувала ся при фабрикованю. При точнійших дослїдах викрито, що з сеї матерії можна виробляти цукор, спірітус і инші вартісні продукти. З 1.500 тон матерії „маврі“ можна випродуктувати 100.000 ґальонів спірітусу. Крім цукру ся матерія занимає певну скількість квасних складників. Індійське правительство задумало перебрати се дерево на свою власність, що було би для краю великою користию.

## Ґазета, яка виходить раз на 100 лїт.

В місті А-ля-Шапель, у Франції, є музей, в якім находять ся примірники всїх колинебудь видаваних газет на сьвіті. Найбільшою ґазетою є там „Mercure de France“, яку видруковано в 1857 році в Ню Йорку. Є вона довга на 8½ стіп, а широка на 6 стіп. Має 8 сторін по 13 шпальт друку. Папір сеї особливої ґазети, яка має виходити раз на 100 лїт, є виїмкової доброти і тривалости і, розуміє ся, не дасть ся порівнати з папером теперішних ґазет. Сю ґазету видруковано у 28.000 примірниках, а кождий примірник коштував 50 долярів. Ґазета ся ріжнить ся від теперішних ще й тим, що в ній нема анї одного оголошеня (адвертайзменту). Заінтересовані сею ґазетою жалують лише, що не знають, де будеть ся друкувати друге число сеї ґазети в 1957 році.

Половину населеня британської імперії творять музулмани.

На цїлім сьвіті найтанше утле є в Хінах.

Майже всї листоноші в Римі (Італія) — се женщини.

На коротке віддаленє лосос є найшвидшим пливаком зі всїх риб, бо пливе на годину 25 миль. (Лосос є риба, звичайно на 1½ метра довга. В Галичині вона жиє в ріках, впадаючих до Висли).





МОЖЕ НЕ ПОДОБАЄТЬ СЯ Українцеви дещо в „Свободі“, то тодї не треба прилюдно ганьбити своєї газети, бо вона своя; зате добре написати до редакції, що осьто менї те а те не подобаєть ся, а рівночасно треба подбати про зріст газети. Коли „Свобода“ буде мати богато передплатників, тодї знайде і найліпших робітників, які вдоволять усїх читачів. І тому треба конечно приєднувати нових передплатників „Свободи“.